

**UCHWAŁA NR XXXIII/103/2017
RADY MIASTA WŁOCŁAWEK
z dnia 28 sierpnia 2017 r.**

w sprawie przyjęcia sprawozdania i dokonania rocznej oceny działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej we Włocławku przy ulicy Łaziennej 6 prowadzonego przez Polski Związek Niewidomych za rok 2016

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5 i art. 12 pkt 11 w związku z art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2016 r. poz. 814, poz. 1579, poz. 1948, oraz z 2017 r. poz. 730), art. 10b ust. 2 i 2b, art. 35a ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046) oraz § 21 ust 1 i ust 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U z 2004 r. Nr 63 poz.587),

uchwała się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się sprawozdanie z działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej we Włocławku przy ul. Łaziennej 6 prowadzonego przez Polski Związek Niewidomych za rok 2016, które stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.
- § 2. Dokonuje się rocznej oceny działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej we Włocławku, przy ul. Łaziennej 6 prowadzonego przez Polski Związek Niewidomych za rok 2016, która stanowi załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.
- § 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Włocławek.
- § 4. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.
2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Włocławek.

**Wiceprzewodniczący
Rady Miasta**

Janusz Dębczyński

UZASADNIENIE

Zgodnie z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej, jednostka prowadząca warsztat składa powiatowi roczne sprawozdanie z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych warsztatu. Polski Związek Niewidomych we Włocławku przedłożył sprawozdanie z działalności oraz wykorzystania środków finansowych (część finansowa i merytoryczna). Sprawozdanie z działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej we Włocławku w 2016 roku zgodnie z § 21 ust 3 ww. rozporządzenia, stanowi podstawę do dokonywania przez powiat corocznej oceny działalności warsztatu.

Przedmiotowe sprawozdanie zostało przedłożone przez Polski Związek Niewidomych we Włocławku w wymaganym terminie wraz z uwzględnieniem informacji określonych w § 21 ust 2 cyt. we wstępie rozporządzenia.

Na podstawie analizy i oceny przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że Warsztat Terapii Zajęciowej działający przy Polskim Związku Niewidomych we Włocławku, ul. Łazienna 6 zrealizował zadania na rzecz uczestników zgodnie z założeniami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2016 poz. 2046) oraz rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004r (Dz. U. Nr 63, poz. 587), co stanowi podstawę do dokonania pozytywnej oceny jego działalności w 2016 roku.

PREZYDENT MIASTA

dr Marek Woźniowski

DYREKTOR WYDZIAŁU

Piotr Bielecki

Polski Związek Niewidomych
Warsztat Terapii Zajęciowej
87-800 Włocławek
ul. Łazienna 6

Załącznik nr 1

do Uchwały nr...XXXIII/103/2017

Rady Miasta Włocławek

z dnia 28 sierpnia 2017 r.

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY RODZINIE
WE WŁOCŁAWKU

SEKCJA REHABILITACJI ZAWODOWEJ
I SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁOSPRAWNYCH

Data wpływu.....28.02.2017

Nr przesyłki.....498

Liczba załączników.....5

Podpis.....A. Nowak

p. M. Markiewicz
01.03.2017 r.

ROCZNE SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI REHABILITACYJNEJ
ORAZ
O WYKORZYSTANIU ŚRODKÓW FINANSOWYCH
WARSZTATU TERAPII ZAJĘCIOWEJ
PRZY POLSKIM ZWIĄZKU NIEWIDOMYCH
WE WŁOCŁAWKU
ZA ROK 2016

Wstęp

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Polskim Związku Niewidomych rozpoczął swą działalność 2 stycznia 2001 roku. Celem działalności Warsztatu jest proces rehabilitacyjny zmierzający do usprawnienia funkcji:

1. Fizycznych, w szczególności rozwijania sprawności ruchowej i manualnej.
2. Psychicznych, takich jak zaradności w zakresie samoobsługi, wdrażania umiejętności i sprawności życia codziennego oraz nawiązywania kontaktów z rówieśnikami.
3. Społecznych, kształcenie w dostępnym zakresie wiadomości o otaczającym środowisku społecznym, przyrodniczym, kulturalnym, wdrożenie do przestrzegania zasad bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych.
4. Nauka orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się.
5. Rehabilitacja ruchowa.
6. Rehabilitacja zawodowa – przygotowanie do podjęcia pracy w Zakładzie Aktywności Zawodowej, w Zakładach Pracy Chronionej lub na otwartym rynku pracy.

W pracy terapeutycznej Warsztatu istotne jest przysposobienie społeczno – zawodowe i osiąganie poprzez terapię zajęciową jak najwyższego poziomu dojrzałości społecznej i samodzielności.

1. Lista uczestników WTZ oraz rodzaje i stopnie ich niepełnosprawności z podziałem na płeć i przedział wiekowy.

Lp.	Płeć	Stopień niepełnosprawności	Rodzaj niepełnosprawności	Przedział wiekowy
1.	M	umiarkowany	02-P/04-O	31-45
2.	M	umiarkowany	02-P, 06-E	31-45
3.	M	znaczny	O/Ps	31-43
4.	M	znaczny	c	26-30
5.	M	znaczny	01-U	31-45

6.	M	znaczny	02-P, 01-U	26-30
7.	K	znaczny	Ps/N	31-45
8.	K	umiarkowany	02-P	31-45
9.	M	umiarkowany	06-E, 01-U	26-30
10.	K	znaczny	01-U	31-45
11.	M	umiarkowany	02-P / 01-U	46-66
12.	M	umiarkowany	01-U / 06-E	26-30
13.	M	znaczny	01-U, 11-I	31-45
14.	K	znaczny	O	31-45
15.	M	znaczny	N / U	46-66
16.	M	znaczny	01-U	31-45
17.	K	znaczny	02-P	31-45
18.	M	znaczny	02-P	31-45
19.	K	znaczny	02-P	31-45
20.	M	umiarkowany	02-P / 01-U	18-25
21.	K	umiarkowany	10-N; 01-U	26-30
22.	M	znaczny	O	31-45
23.	M	znaczny	02-P; 10-N	18-25
24.	M	znaczny	Ps	31-45
25.	M	znaczny	10-N	31-45
26.	M	umiarkowany	02-P	46-66
27.	K	znaczny	01-U/06-E/10-N	26-30
28.	M	znaczny	P / N	31-45
29.	K	znaczny	02-P	26-30
30.	K	znaczny	P	31-45
31.	M	umiarkowany	01-U / 06-E / 07-S	26-30
32.	M	umiarkowany	04-O / 02-P	31-45
33.	M	umiarkowany	02-P/ 04-O / 06-E	18-25
34.	M	umiarkowany	02-P	31-45
35.	M	znaczny	P/I	31-45
36.	M	znaczny	01-U	18-25
37.	K	znaczny	P	31-45
38.	K	znaczny	N / O	46-60
39.	M	umiarkowany	01-U	18-25
40.	K	znaczny	Ps	31-45
41.	M	znaczny	10-N, 01-U	31-45
42.	M	umiarkowany	10-N	31-45
43.	K	znaczny	a/c	31-45
44.	M	znaczny	04-O	46-66
45.	M	znaczny	O	46-66
46.	K	znaczny	c/d	31-45
47.	M	znaczny	a	31-45

- W roku 2016 z uczestnictwa w zajęciach w Warsztacie zrezygnowało sześć osób (trzy osoby z powodu pogorszenia stanu zdrowia oraz trzy osoby z powodu podjęcia zatrudnienia w ZAZ) a jedna osoba zmarła:

- 04.01.2016 r. - rezygnacja z powodu leczenia i intensywnej rehabilitacji;
- 01.02.2016 r. - rezygnacja z przyczyn zdrowotnych;
- 03.10.2016 r. - zgon;
- 31.10.2016 r. - rezygnacja z powodu pogorszenia stanu zdrowia;
- 19.12.2016 r. - rezygnacja z powodu podjęcia zatrudnienia w Zakładzie Aktywności Zawodowej;
- 19.12.2016 r. - rezygnacja z powodu podjęcia zatrudnienia w Zakładzie Aktywności Zawodowej;
- 19.12.2016 r. - rezygnacja z powodu podjęcia zatrudnienia w Zakładzie Aktywności Zawodowej.

Na miejsce uczestników, którzy zrezygnowali, przyjęto nowych uczestników:

- od 04.01.2016 r;
- od 05.01.2016 r;
- od 02.02.2016 r;
- od 10.10.2016 r;
- od 02.11.2016 r;
- od 20.12.2016 r;
- od 20.12.2016 r;
- od 27.12.2016 r.

II. Poziom frekwencji uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w poszczególnych miesiącach roku 2016.

Styczeń	91,7 %
Luty	94 %
Marzec	94,5-%
Kwiecień	95 %
Maj	94 %

Czerwiec	91 %
Lipiec	91 %
Sierpień	przerwa urlopową
Wrzesień	89 %
Październik	97,6 %
Listopad	95,5 %
Grudzień	97 %

III. Charakterystyka i efekty terapii zajęciowej: w zakresie rehabilitacji zawodowej oraz zaradności osobistej i samodzielności uczestników.

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Polskim Związku Niewidomych realizował ustalony przez Radę Programową Program Rehabilitacyjny na 2016 rok określający formy i metody w zakresie rehabilitacji społecznej oraz zawodowej. Program składał się z następujących rozdziałów:

1. Program Pracowni czynności dnia codziennego.
2. Program Pracowni komputerowej.
3. Program Pracowni rękodzielniczo – krawieckiej.
4. Program Pracowni artystyczno - introligatorskiej.
5. Program Pracowni stolarsko-ślusarskiej.
6. Program Pracowni witrażu.
7. Program Pracowni muzykoterapii.
8. Program Pracowni podtrzymywania umiejętności szkolnych.
9. Program działań edukacyjnych i integracyjnych.
10. Program rehabilitacji fizycznej.

W styczniu nastąpiła zmiana profilu pracowni dziewiarsko-krawieckiej na rękodzielniczo-krawiecką i introligatorskiej na artystyczno-introligatorską.

1. Ocena zaradności osobistej i samodzielności uczestników WTZ.

Uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej wyrabiają sobie zaradność osobistą i pobudzają aktywność społeczną poprzez wykonywanie szeregu zadań, zarówno na rzecz społeczności warsztatu, jak i na rzecz własnej osoby. Dzieje się to przy okazji zajęć w pracowniach warsztatu (szczególnie w pracowni czynności dnia codziennego), jak i treningowi samoobsługi (w tym dbałości o higienę osobistą i kreowanie własnego wizerunku). Wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych odbywa się przy pomocy pełnienia ról w Warsztacie, a wyrabianie samodzielności poprzez wyposażanie uczestników w szereg umiejętności społecznych (i zawodowych). W wyniku rehabilitacji prowadzonej w Warsztacie, dzięki treningom społecznym, uczestnicy nabywają szereg umiejętności z zakresu kontaktów interpersonalnych, uczą się nawiązywania kontaktów, otwarcie porozumiewać się z otoczeniem, słuchać i rozumieć innych, stosować się do reguł, współpracować z innymi, prosić o pomoc i być pomocnym oraz stymulować pozytywnie innych uczestników. W ramach treningów socjoterapeutycznych uczestnicy uczą się ponadto nie angażować w konflikty, tylko je rozwiązywać, odbierać konstruktywną krytykę, ale również bronić się skutecznie w sposób konstruktywny, oddzielać sprawy pracy od spraw prywatnych oraz rozwiązywać samodzielnie swoje problemy.

Poziom zaradności osobistej wśród uczestników Warsztatu jest mało zróżnicowany – większość, 28 osób posiada bardzo dobry lub dobry poziom samodzielności. Mały poziom zaradności osobistej posiada 13 osób, natomiast 6 osób wymaga dużej opieki, ze względu na bardzo małą zaradność osobistą. Oceniając zaradność osobistą i samodzielność brano pod uwagę między innymi spożywanie posiłków, ubieranie się i rozbieranie (w tym sznurowanie obuwia, zapinanie guzików), umiejętność radzenia sobie z prostymi sprawami życia codziennego, określanie swoich podstawowych potrzeb i ich zaspokajanie, orientację w elementarnych zasadach życia społecznego czy poziom zależności od innych.

Pozostałe elementy rehabilitacji społecznej przedstawiają się następująco:

1. z komunikacji miejskiej samodzielnie korzysta 18 osób, 7 osób samodzielnie, ale tylko znanymi liniami, pomocy wymaga 16 uczestników, pozostałe 6 osób nie posiada tej umiejętności,
2. w zakresie orientacji w terenie: samodzielnie po mieście porusza się 21 osób, samodzielnie tylko w znanej okolicy porusza się 15 osób, 10 osób wymaga pomocy, natomiast 1 osoba nie posiada orientacji w terenie,
3. realizowanie założeń treningu ekonomicznego (indywidualne założenia Rady Programowej dla każdego uczestnika) zależy od dwóch umiejętności:
  - znajomości pieniędzy: samodzielnie rozpoznaje nominały i banknoty 25 uczestników, pomocy przy rozpoznawaniu wymagają 3 osoby, 19 osób nie potrafi rozpoznać pieniędzy,
  - umiejętność wartościowania pieniędzy: 19 uczestników samodzielnie i prawidłowo wartościuje, 8 osób słabo wartościuje i wymaga pomocy, 20 uczestników nie potrafi wartościować w ogóle,
  - umiejętności dokonywania zakupów: samodzielnie dokona zakupu 22 uczestników, 21 osób dokonuje tylko prostych zakupów lub wymaga pomocy, umiejętności nie posiada 4 uczestników,
4. samodzielnie imieniem i nazwiskiem podpisze się 37 uczestników, inicjałami podpisze się 6 osób, natomiast 4 osoby nie podpiszą się w ogóle,
5. samodzielnie prowadzi gospodarstwo domowe 5 uczestników, z czego 2 wymaga stałego wsparcia i kontroli.

2. Efekty rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Rehabilitacja zawodowa jest realizowana w Warsztacie poprzez wyposażenie uczestników w najprostsze umiejętności i nawyki związane z pracą. Uczestnicy uczą się posługiwać różnymi narzędziami, oswajają ze sprzętem, maszynami, urządzeniami. Dzięki uczestnictwu w zajęciach Warsztatu i nabywaniu umiejętności

uczestnicy często odkrywają przyjemność płynącą z pracy, cieszą się z nowo nabytej umiejętności, stają się podatni na motywację, zdobywają umiejętność samodzielnej pracy, dostosowania techniki pracy do zadania oraz wykorzystują wcześniej nabyte umiejętności w procesie pracy, dbają o materiały, narzędzia, nabywają poczucia odpowiedzialności za wykonywane zadania. Ponadto uczestnicy w procesie rehabilitacji zawodowej poddawani są treningom mającym na celu wyposażenie ich w szereg cech osobowościowych mile widzianych przez pracodawców takich, jak: punktualność, staranność i dokładność, odpowiedzialność, odporność na zmęczenie i presję czasu.

Przepisy prawne zobowiązują warsztaty terapii zajęciowej do prowadzenia rehabilitacji zawodowej i społecznej przy pomocy różnych metod i technik, jednak nie wskazują ani na rodzaje owych metod i technik, jakie powinny być prowadzone, ani na rodzaje treningów, przy użyciu których warsztaty mają realizować swoje zadania. W związku z tym Warsztat Terapii Zajęciowej przy Polskim Związku Niewidomych dobrał sobie następujące formy pracy z osobami niepełnosprawnymi:

- terapia zajęciowa,
- terapia ruchem i zajęcia sportowe,
- arteterapia.

Do form zalicza się również trening ekonomiczny. Ma on na celu wyposażenie uczestnika w wiedzę z zakresu znajomości pieniędzy, ich siły nabywczej, umiejętność operowania pieniędzmi, w tym robienia zakupów, płacenia rachunków. Trening ten ma na celu wyposażenie uczestnika w umiejętność gospodarowania pieniędzmi, to jest planowania wydatków, oszczędzania, podejmowania zobowiązań finansowych. Ponadto trening jest stosowany w celu motywowania czy uznania dla wkładu pracy uczestników w działalność warsztatu.

Realizując wyżej wymienione formy terapii instruktorzy w pracy rewalidacyjnej wykorzystują następujące zasady:

- indywidualizacji,

- stopniowania trudności,
- wiązania teorii z praktyką,
- aktywności,
- pogładowości,
- systematyczności,
- stwarzania właściwej atmosfery w pracy,
- współpracy z rodziną.

Przy realizacji tych zasad stosowane są metody problemowe, zainteresowań, stymulacji polisensorycznej. Wśród wykorzystywanych technik wymienić można pokaz, pogadankę, instruktarz, opis i inne.

Terapia zajęciowa – podstawowa forma stosowana w warsztacie – jest stosowana w ośmiu pracowniach: czynności dnia codziennego, komputerowej, rękodzielniczo-krawieckiej, artystyczno-introligatorskiej, stolarsko-ślusarskiej, pracowni witrażu, pracowni muzykoterapii oraz pracowni podtrzymywania umiejętności szkolnych. Każda pracownia, w zależności od swojego charakteru stosuje różne techniki pracy. Techniki te mają za zadanie między innymi poprawienie sprawności fizycznej (w tym manualnej, koordynacji ruchowej czy wzrokowo-ruchowej, percepcji itp.), poprawę zdolności myślenia (w tym naukę myślenia abstrakcyjnego), pamięci, kojarzenia oraz naukę podstawowych umiejętności zawodowych. Techniki pracy dostosowuje się do możliwości biopsychofizycznych uczestników, rodzaju i stopnia niepełnosprawności oraz do aktualnego stanu zdrowia.

Pracownia muzykoterapii

Jakiegokolwiek działania terapeutyczne są z założenia procesem długofalowym. Terapia muzyką zakłada wszechstronne oddziaływania na sferę psychiczną. Uzyskanie zmiany choćby w części tego dużego obszaru jest znacznikiem, że proces trwa. Uczestnicy mają deficyty różniące ich potrzeby, w związku z tym korzystają

z różnych aspektów muzykoterapii. 20 uczestników, którzy przebywali w 2016 roku w pracowni muzykoterapii poczyniło postępy w niżej podanych zadaniach programowych:

- odprężenie i poprawa koncentracji,
- rozwijanie ekspresji muzycznej,
- poprawa samopoczucia uczestników,
- zapoznanie z różnymi formami aktywizacji,
- wzmocnienie percepcji słuchowej i czuciowej,
- nauczanie autorelaksu,
- wzbudzanie pożądanych emocji oraz sterowanie nimi,
- zaangażowanie w twórcze działania muzyczne,
- eliminacja niepokoju, lęku, agresji,
- umiejętność ekspresji własnych emocji i uczuć za pomocą dźwięków instrumentów (Orfa),
- budzenie aktywności do osiągnięcia zadowolenia z wykonywanych czynności i wspólnej zabawy,
- kształtowanie poczucia rytmu i zróżnicowania intonacyjnego,
- rozwijanie poczucia wspólnoty i przynależności do grupy.

Pracownia czynności dnia codziennego

Głównym celem pracowni jest przygotowanie uczestnika do radzenia sobie w samodzielnym i codziennym życiu, rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej.

Zadania programowe pracowni polegają na wyposażeniu uczestnika w najprostsze umiejętności i nawyki związane z pracą. Uczestnicy uczą się przygotowywać proste oraz złożone posiłki, nakrywać do stołu, zmywać naczynia, planować i dokonywać zakupów, prać, prasować, posługiwać się różnymi urządzeniami AGD, nożem, sztućcami, utrzymywać nawyki higieniczne i porządkowe a także wyuczyć i utrwalić zachowania zgodne z obowiązującymi normami społecznymi.

W zajęciach pracowni w roku 2016 wzięło udział 22 uczestników. Efekty terapii zajęciowej można podsumować następująco:

1. Nakrywanie do stołu – 10 osób samodzielnie nakryje zastawę stołową z uwzględnieniem odpowiedniej ilości osób, 4 osoby wykonają to zadanie z instruktazem, 7 osób wymaga pomocy, natomiast 1 osoba nie radzi sobie z tym zadaniem; w zakresie tej czynności postęp poczyniło 6 osób.
2. Mycie naczyń i ich osuszanie – 15 osób samodzielnie umyje według właściwej kolejności, osuszy i posegreguje, 3 osoby wymagają instruktazu dotyczącego kolejności mycia, doboru ilości środka myjącego, 3 osoby wymagają stałej pomocy instruktora, 1 osoba nie radzi sobie z tym zadaniem; widoczny postęp w tym zakresie poczyniło 5 osób.
3. Pranie – 2 osoby samodzielnie wykonują tą czynność, 10 wymaga instruktazu dotyczącego doboru temperatury wody czy środka piorącego, 7 osobom jest potrzebna pomoc do wykonania tego zadania, a 3 osoby nie opanowały tej umiejętności; w tym działaniu znaczny postęp poczyniły 4 osoby.
4. Prasowanie – 3 osoby samodzielnie wyprasują i dobiorą odpowiednią temperaturę do rodzaju tkaniny, instruktazu oraz pomocy opiekuna w zakresie doboru temperatury oraz w jaki sposób dokładnie to zrobić wymaga 16 osób, natomiast 3 osoby nie opanowały zadania programowego; 6 osób poczyniło postęp w tej czynności.
5. Posługiwanie się sztuccami – 14 osób spożywa posiłki posługując się samodzielnie i prawidłowo sztuccami, 3 osoby wymagają przy tym zadaniu instruktazu natomiast 4 osoby czynnego wsparcia instruktora, 1 osoba nie radzi sobie z tym zadaniem; 4 osoby poczyniły postęp w tej czynności.
6. Przyrządzanie prostych potraw i posiłków – 10 osób samodzielnie przygotuje prosty posiłek, potrawę np. kanapka, kisiel, budyń, 7 osób wymaga instruktazu, 4 osoby natomiast potrzebują pomocy przy tym zadaniu, a 1 osoba nie potrafi zrealizować tego zadania nawet z pomocą instruktora; 4 osoby poczyniły

w tym zakresie postęp.

7. Obróbka cieplna żywności (gotowanie, smażenie, pieczenie) – 5 osób samodzielnie przyrządzi złożony posiłek przy wykorzystaniu przepisu kulinarnego, 6 osób wykonuje to zadanie z instruktażem, 7 osób wymaga pomocy, natomiast 4 osoby nie opanowały zadania; w tej czynności 3 osoby poczyniły znaczny postęp,
8. Posługiwanie się nożem: 14 osób samodzielnie radzi sobie z krojeniem, siekaniem i obieraniem, 3 osoby należy przy tym instruować, 4 osoby wymagają przy tym zadaniu pomocy, 1 osoba nie posługuje się nożem zupełnie; wyraźny postęp zaobserwowano u 6 osób,
9. Obsługa urządzeń AGD – 3 osoby samodzielnie wykorzystują sprzęt elektryczny podczas przygotowywania różnego rodzaju potraw, 8 obsłuży sprzęt z instruktażem, 9 wymaga pomocy, natomiast 2 osoby nie radzą sobie z obsługą urządzeń gospodarstwa domowego; widoczny postęp jest u 5 osób.
10. Czynności porządkowe: dbanie o ład i porządek w najbliższym otoczeniu - 12 osób samodzielnie radzi sobie z dbaniem o czystość w najbliższym otoczeniu jak również z używaniem sprzętu zgodnie z przeznaczeniem: mop, odkurzacz, szczotka, zmiotka, 4 osoby wymagają instruktażu słownego, 5 osób potrzebuje przy tym zadaniu pomocy opiekuna a 1 osoba nie opanowała tej umiejętności w ogóle; znaczący postęp w tym zakresie poczyniły 4 osoby.
11. Higiena osobista: 8 osób jest samodzielnych w przestrzeganiu prawidłowych nawyków w zakresie higieny, dbaniu o własny wizerunek, a także właściwym korzystaniu z urządzeń sanitarnych, 10 osób wymaga instruktażu słownego, 8 osób pomocy, 1 osoba nie potrafi w ogóle zadbać o higienę oraz o swój wizerunek, - w tej czynności postęp zauważono u 3 osób.
12. Planowanie i dokonywanie zakupów: 8 osób samodzielnie zaplanuje odpowiednie produkty potrzebne do przygotowania określonej potrawy,

wyszuka na półkach , zważy na wadze owce i warzywa, 4 osoby wymagają instruktażu, 8 osób pomocy z strony instruktora, a dla 1 osoby opanowanie tej umiejętności było poza jej możliwościami: wyraźny postęp zaobserwowano u 3 osób.

Pracownia komputerowa.

Pracownia komputerowa ma cztery podstawowe cele:

1. Przygotowanie do korzystania w życiu osobistym i zawodowym z powszechnie stosowanych urządzeń informatycznych – komputer jako środek do nabywania i podnoszenia kwalifikacji.
2. Rozwijanie zainteresowań informatycznych.
3. Współorganizowanie nauczania zintegrowanego przez:
  - Kształtowanie i utrwalanie umiejętności percepcyjno – motorycznych, percepcyjnych, intelektualnych,
  - wspomaganie procesu nabywania i utrwalania umiejętności czytania, pisania, liczenia,
  - wspomaganie pracy nad korekcją zaburzeń, np. w zakresie orientacji przestrzennej, analizy wzrokowo – ruchowej, słuchowo – ruchowej, zaburzeń emocjonalnych i zaburzeń mowy.
4. Przygotowanie do posługiwania się techniką komputerową w prostych zastosowaniach praktycznych w pracy zawodowej i życiu codziennym.

W roku 2016 uczestniczyły w zajęciach pracowni 22 osoby. Realizacja w/w celów następowała poprzez:

1. Posługiwanie się sprzętem komputerowym i korzystanie z usług systemu operacyjnego:
  - podstawowe elementy komputera i ich funkcje; (19 osób),
  - zasady bezpiecznej pracy z komputerem; (21 osób.),
  - informacja w komputerze: programy i dane; nośniki informacji; (14 osób),
  - komunikacja użytkownika z komputerem; (18 osób),

- formy reprezentowania i przetwarzania informacji przez człowieka i komputer; (16 osób),
- multimedialne źródła informacji (internet); (9 osób),
- zabezpieczanie informacji (kopie bezpieczeństwa, ochrona antywirusowa). (9 osób)

2. Stosowanie programów użytkowych:

- kształtowanie układu dokumentu tekstowego z użyciem podstawowych form redakcyjnych; włączanie tabel i grafiki; przykłady stosowania zaawansowanych narzędzi, (12 osób),
- korzystanie z urządzeń zewnętrznych komputera (skaner, drukarka, urządzenie wielofunkcyjne, aparat cyfrowy) i odpowiednich do ich obsługi oprogramowań. (19 osób).

Oprócz tego, komputer jako środek terapeutyczny można wykorzystywać do kształtowania:

- Umiejętności percepcyjno – motorycznych (ćwiczenia z myszką),
- Percepcyjnych,
- Umiejętności szkolnych (pisanie, czytanie itd.),
- Umiejętności intelektualnych,
- Rozwoju społecznego i norm zachowań (gry dydaktyczne),
- Koncentracji uwagi.

W tym zakresie pewne postępy poczyniło wiele osób. Sprawność manualną poprawiło 19 osób, umiejętności szkolne przy pomocy komputera potrafi utrwać 18 osób, a rozwój społeczny wspomógł komputer u 15 osób.

Zakres działalności pracowni komputerowej jest na tyle duży i obejmujący swym zasięgiem tyle dziedzin życia zawodowego i społecznego, że jest użyteczny w procesie terapeutycznym wielu uczestników w różnym stopniu.

Pracownia rękodzielniczo – krawiecka

W 2016 roku w zajęciach pracowni rękodzielniczo - krawieckiej uczestniczyło 24 uczestników, wśród nich dwie osoby, które były w tej pracowni po raz pierwszy. Pracownia rękodzielniczo-krawiecka ma na celu kształtowanie, rozwijanie i doskonalenie umiejętności w zakresie różnorodnych technik począwszy od szycia ręcznego, maszynowego, wyszywania, tkania gobelinów po filcowanie na sucho i na mokro, wykonywanie kompozycji kwiatowych i okolicznościowych dekoracji świątecznych, pracę z masą solną itp. Efekty naszych prac można podziwiać na różnorodnych kiermaszach. Systematycznie bierzemy też udział w ogólnopolskich konkursach. W tym roku po raz kolejny praca wykonana w pracowni rękodzielniczo-krawieckiej została zauważona i nagrodzona przyznaniem II miejsca w kategorii rękodzieło podczas Festiwalu Osób Niepełnosprawnych Fart w Bydgoszczy za pracę pt: "I ciebie i mnie stworzono do wielkich rzeczy" wykonaną techniką filcowania na sucho.

Zakres prac zawsze dostosowany jest do indywidualnych możliwości uczestników a poziom opanowania poszczególnych technik wykorzystywanych w pracowni rękodzielniczo-krawieckiej w wymienionej grupie 24 uczestników przedstawia się następująco:

- Szycie ręczne: w pełni samodzielnie szyje 10 osób, z instruktażem słownym 2 osoby, z pomocą instruktora 7 osób, czynności nie było w stanie opanować 5 osób. Postęp zauważono u 3 osób.
- Wyszywanie na kanwie: samodzielnie wyszywa 1 osoba, z instruktażem słownym 6 osób, z pomocą instruktora 8 osób. Techniki nie było w stanie opanować 9 osób. Postęp widoczny u 2 osób.
- Tkanie igłą tkacką: samodzielnie tka 1 osoba, z instruktażem słownym 2 osoby, z pomocą instruktora 5 osób. 16 osób nie było w stanie opanować tej techniki.
- Tkanie na krośnie tkackim: samodzielnie tkają 4 osoby, z instruktażem słownym 1 osoba, z pomocą instruktora 6 osób. Techniki nie było w stanie

opanować 13 osób.

- Tkanie na "warsztaciku szweckim": samodzielnie pracuje 9 uczestników, z instruktażem słownym kolejne 5 osoby, z pomocą instruktora 9 osób. Techniki nie opanowała 1 osoba.
- Praca z masą solną, w tym wyrabianie masy i wykonanie z niej określonego wyrobu: samodzielnie wyrobi masę solną z zachowaniem odpowiednich proporcji składników oraz wykona we właściwej kolejności wszystkie etapy - 5 uczestników, instruktażu słownego potrzebuje 7 osób, z pomocą instruktora pracuje kolejne 12 osób. Postęp w opanowaniu tej techniki zaobserwowano u 5 osób.
- Malowanie wyrobów z masy solnej: samodzielnie pracuje 6 osób, z instruktażem słownym 8 osób, z pomocą instruktora 9 osób. Techniki nie była w stanie opanować 1 osoba. Wyraźny postęp zaobserwowano u 1 osoby.
- Praca z pasmanterią, sznurkiem, materiałem poprzez wykonywanie różnorodnych dekoracji, ozdób okolicznościowych (jajek wielkanocnych ze wstążki, bombek z cekinów, ozdobnych butelek, aniołków ze sznurka itp.) samodzielnie wszystkie etapy wykona 13 osób, z instruktażem słownym 3 osoby, z pomocą instruktora pracuje 8 osób. Postęp widoczny jest u 3 osób.
- Tworzenie kompozycji kwiatowych, stroików okolicznościowych: samodzielnie dobiorą odpowiednie elementy i wykonają poszczególne etapy zadania - 5 osób, z instruktażem słownym 6 osób, pomocy instruktora potrzebuje 11 osób. Dla 2 osób opanowanie tych umiejętności było poza ich możliwościami. Postęp zauważono u 4 osób.
- Filcowanie na sucho przy użyciu igły do filcowania: samodzielnie tę czynność wykonuje 9 osób, z instruktażem pracuje 6 osób, pomocy instruktora potrzebuje 8 uczestników. Jedna osoba nie jest w stanie opanować techniki. Postęp zaobserwowano u 8 osób.
- Filcowanie na mokro, w tym ułożenie wzoru kwiatka, liścia, obrazu z wełny chesankowej, zaprojektowanie wzoru szala na jedwabiu oraz na materiale

i odpowiednie sfilcowanie go na mokro - samodzielnie wszystkie etapy tego zadania jest w stanie wykonać 7 uczestników. Instruktażu słownego podczas pracy potrzebuje 9 osób. Z pomocą instruktora pracuje 8 osób. Wyraźny postęp zaobserwowano u 9 osób.

Pracownia artystyczno-introligatorska

Celem pracowni jest przygotowanie zawodowe i społeczne uczestników poprzez pracę dostosowaną do ich stopnia niepełnosprawności. W 2016 roku w terapii zajęciowej prowadzonej przez pracownię introligatorską wzięło udział 21 uczestników, którzy nabyli podczas całorocznych zajęć poniższe umiejętności:

- Bindowanie: samodzielnie binduje materiały, w których znacząca jest kolejność stron potrafi 6 uczestników, osoby te posiadają umiejętność czytania i są uważne. Materiały nie wymagające zachowania kolejności, tj. zeszyty, notesy bindują samodzielnie 4 osoby, z instruktazem 10 osób. Z pomocą zadanie to wykonają 2 osoby – postępu w tym zakresie dokonały 2 osoby.
- Laminowanie: samodzielnie laminują 2 osoby, z instruktazem 9 osób, pozostali uczestnicy nie opanowali tej umiejętności – postępu w tym zakresie dokonały 3 osoby.
- Galanteria papiernicza: samodzielnie wyrysują siatkę i wykonują opakowania kartonowe 4 osoby, z instruktazem 2 osoby, pomocy wymaga 8 osób, 7 osób nie potrafi wykonać tego zadania. Koperty składa i potrafi skleić prawidłowo 19 osób pozostali nie potrafią – postępu w tym zakresie dokonały 2 osoby.
- Quiling samodzielnie wykonuje zwijanie i formowanie papierowych pasków 12 osób, pozostałe osoby nie potrafią prawidłowo wykonać tego zadania
- Narzędzia introligatorskie: gilotynę z instruktazem obsługuje 10 osób, z pomocą 3, pozostałe 8 osób nie używa gilotyny, natomiast nożami introligatorskimi samodzielnie posługują się 2 osoby, z instruktazem 6 osób, pomocy potrzebują 2 osoby, pozostałych 14 osób nie używa w pracy noży - postępu w tym zakresie dokonały 2 osoby. Nożyczkami prawidłowo wycina po

śladzie 19 osób, pozostałe osoby nie są w stanie wyciąć wzorów,

- Decoupage: samodzielnie zadanie to wykonają 2 osoby, z instruktazem 4, pomocy wymagają 4 osoby, umiejętności tej nie opanowało 11 osób – postępu w tym zakresie dokonało 5 osób. Podłoże pod decoupage zagruntuje 17 osób, pozostali uczestnicy wykonują tylko prace szlifierskie papierem ściernym.
- Crackle, zdobnicza technika postarzania przedmiotów: samodzielnie to zadanie wykona 6 osób, z instruktazem 8 osób, z pomocą 4 uczestników, pozostałe 3 osoby nie opanowały tej umiejętności – postępu w tym zakresie dokonało 5 osób.
- Reliefy wypukłe – wykonują 2 osoby, pozostałe 19 osób nie opanowało tej umiejętności.
- Dekoracje świąteczne samodzielnie wykonają 2 osoby, z instruktazem i według wzoru 5 osób, poszczególne lub pojedyncze elementy dekoracji okolicznościowych wykona pozostałych 14 osób - postępu w tym zakresie dokonało 5 osób.
- Kartki okolicznościowe czysto, starannie i samodzielnie wykonują 4 osoby, z instruktazem 5, pomocy wymagają 4 osoby, pozostałych 8 wykonuje to zadanie niestarannie – postępu w tym zakresie dokonało 5 osób.
- Papierowa wiklina – skręcać rurki z gazet potrafi 8 osób, 13 osób nie potrafi prawidłowo zwijać papieru nawet przy pomocy instruktora. Wyplatać z papierowej wikliny potrafią 3 osoby, 18 osób nie opanowało tej umiejętności. 6 osób nie potrafi wykonać kótek z papierowej tutki, pozostałych 15 nie ma problemów z formowaniem i sklejeniem kótek.

Pracownia stolarsko-ślusarska

Podstawowymi celami w zakresie rehabilitacji zawodowej w Pracowni stolarsko-ślusarskiej są:

- przestrzeganie i stosowanie zasad bhp,
- rozbudzanie zainteresowań pracami stolarsko – ślusarskimi,

- nauka posługiwania się narzędziami stolarsko-ślusarskimi oraz wykonywanie prac,
- kształtowanie odpowiedzialności w pracy.

W 2016 roku w zajęciach Pracowni uczestniczyły 22 osoby.

Realizowanie celów odbywa się poprzez wykonywanie określonych wyrobów, a poszczególne etapy procesu technologicznego umożliwiają opanowanie i zrealizowanie założeń programowych:

1. Operowanie fachowym nazewnictwem narzędzi oraz czynności: umiejętność tę w pełni opanowało 6 osób. Pozostałe osoby znają część nazw, bądź używają ich nieadekwatnie. W tym zakresie postęp widoczny u 12 osób.
2. Wygładzanie powierzchni drewna przy użyciu materiałów ściernych: samodzielnie wykonuje to zadanie 8 osób, z instruktazem 7 uczestników, a z pomocą instruktora 6 uczestników. Zauważalne postępy przy wykonywaniu tej czynności u 10 osób. 1 osoba nie opanowała tej umiejętności.
3. Umiejętność posługiwania się ręcznymi narzędziami takimi, jak pilnik, piła, młotek, dłuto: samodzielnie czynności te wykonuje 6 uczestników. Przy instruktazu słownym potrafi te czynności wykonać 6 osób. 5 osób potrzebuje pomocy instruktora, natomiast 5 uczestników nie opanowało tych umiejętności. Większej sprawności i umiejętności nabrało 13 osób.
4. Rzeźbienie prostych figur: samodzielnie 3, z instruktazem słownym 1 osoba, z pomocą instruktora 5 osób, 13 osób nie potrafi tego dokonać. Postępy widoczne u 4 osób.
5. Wypalanie w sklejce metodą pirografii: samodzielnie 2 osoby, z instruktazem słownym 8 osób, z pomocą 6 osób, 5 nie potrafi tego dokonać. Przy wykonywaniu obrazów na sklejce postęp poczyniło 8 osób.
6. Wykonywanie określonego wyrobu z uwzględnieniem etapów procesu technologicznego: samodzielnie 5 osób, z instruktazem słownym 1 osoba, z pomocą instruktora 6 osób, zadania nie jest w stanie wykonać 10 osób. Przy kompletnym wykonaniu wyrobu postęp widoczny u 6 osób.

Pracownia witrażu

Pracownia Witrażu, ma za zadanie wyposażenie uczestników w umiejętność prawidłowej i bezpiecznej pracy ze szkłem w procesie jego obróbki, jak również sprawnego posługiwania się specjalistycznymi narzędziami i sprzętem. Treningi w tym obszarze należą do zajęć o wysokim stopniu trudności (dobór faktury i koloru szkła, odwzorowanie szablonu, wycinanie wzorów w szkłe za pomocą noża witrażowego, dopasowywanie elementów przy pomocy szlifierki elektrycznej, precyzyjne oklejanie szkiele taśmą miedzianą, cynowanie i łączenie elementów z użyciem lutownicy), nie wykluczając jednak możliwości opanowania, przez podopiecznego wszystkich technik w tym zakresie. Kolejno następujące po sobie działania, mające na celu tworzenie form witrażowych, stymulują u podopiecznych funkcje poznawcze i pozwalają na zapamiętywanie i odtwarzanie rutynowych czynności i schematów. Zabiegi tego rodzaju mają na celu ukształtowanie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i innych, oraz powierzone obowiązki i narzędzia a także uczenie racjonalnego i ekonomicznego wykorzystywania materiałów. Zadaniem pracowni jest również rozwijanie poczucia piękna i estetyki oraz wdrażanie do projektowania i realizowania własnych pomysłów.

W roku 2016 w pracowni Witrażu było 21 uczestników. Wszyscy uczestnicy zostali wyposażeni w niezbędną wiedzę dotyczącą prawidłowej i bezpiecznej pracy ze szkłem, szlifierką elektryczną, lutownicą oraz poznali technikę wykonywania witrażu.

Zadaniem programowym było:

1. Projektowanie własnych pomysłów- tę czynność opanowało 8 osób, 3 osoby poczyniły postępowanie w tym zakresie.
2. Kształtowanie umiejętności cięcia szkła – 17 osób opanowało umiejętność wycinania szkła, w tym 5 osób skomplikowane wzory, 6 osób proste wzory, 6 osób przetnie szkło na połowę, 4 osoby nie opanowały zadania programowego - 5 osób poczyniło postępowanie w tej czynności.
3. Szlifowanie - 19 osób radzi sobie ze szlifowaniem, 8 osób bardzo dobrze, 11 osób

potrzebuje pomocy podczas wykonywania tej czynności, 2 osoby nie opanowały tej umiejętności - 5 osób poczyniło postęp.

4. Oklejanie szkiełek taśmą Tiffaniego - 18 osób jest w stanie okleić szkło taśmą, w tym 10 osób radzi sobie z oklejaniem skomplikowanych wzorów, 8 osób oklei taśmą szklane kółka, 3 osoby nie opanowały zadania programowego - 4 osoby poczyniły postęp.

5. Cynowanie-16 osób radzi sobie z cynowaniem samodzielnie, 1 osoba potrzebuje niewielkiej pomocy, 4 osoby nie opanowały tej umiejętności - 3 osoby poczyniły postęp.

6. Łączenie elementów- 11 osób samodzielnie połączy elementy, 6 osób potrzebuje niewielkiej pomocy, 4 osoby nie opanowały tej umiejętności - 5 osób poczyniło postęp w tej czynności.

7. Patynowanie- tą umiejętność opanowało 17 uczestników , 4 osoby nie opanowały tej umiejętności ,3 osoby poczyniły postęp w tym zakresie.

W czasie realizacji zadań programowych 3 osoby wykazały się wyjątkową twórczością artystyczną w związku z czym praca jednego z nich wzięła udział w konkursie, a pozostałe zostały wykonane na specjalne zamówienie osób ceniących szklane rękodzieło.

Pracownia podtrzymywania umiejętności szkolnych

Pracownia powstała w 2013 r. Trudności natury percepcyjnej często uniemożliwiają zdolność do nauki czytania, pisania, do wykonywania zadań manipulacyjnych. Celem pracowni jest wyrównywanie braków w zakresie intelektualnym i manualnym uczestników.

W roku 2016 w pracowni było 24 uczestników. Wszyscy uczestnicy zostali wyposażeni w niezbędną wiedzę dotyczącą bezpiecznej pracy z oprzyrządowaniem.

Założenia zostały zrealizowane, a zadaniem programowym było:

1. Opanowanie umiejętności czytania – 17 osób potrafi czytać całe zdania ze zrozumieniem, 2 osoby literowały wyrazy, natomiast 5 osób w ogóle nie opanowały

zadania programowego, ponieważ to zadanie przekraczało ich możliwości intelektualne.

2. Umiejętność pisania na poziomie opanowania pisania ze słuchu i z pamięci, przyswoiło 16 osób. 2 osoby potrafią przepisywać krótki tekst, natomiast 4 osoby potrafią pisać poszczególne litery, pełne imię, oraz inicjały, 2 uczestników nie opanowało umiejętności pisania.

3. Umiejętność orientowania się czasie opanowało 16 osób na poziomie znajomości określeń czasowych i umiejętności posługiwania się zegarem, 3 osoby odczytały godzinę i znały określenia czasowe. 5 osób potrafiło tylko rozpoznać porę dnia,

4. Elementy treningu ekonomicznego - 13 osób potrafi rozpoznać wszystkie pieniądze i prawidłowo je wartościować, również 6 osób potrafi rozpoznawać nominały, ale ma problem z ich wartościowaniem, 3 uczestników rozpoznaje niektóre pieniądze. 2 osoby nie opanowały tej umiejętności ze względu na ograniczenia intelektualne.

5. Wykonywanie ozdobnej biżuterii- samodzielnie, cały projekt potrafią wykonać tylko 4 osoby, 13 uczestników z pomocą wykona naszyjnik, czy bransoletkę. Pomoc ta dotyczy przygotowania materiałów, łączeń do zapięć, czy też pracy z cyjanopaniem. 6 osób z pomocą instruktora nawleka koraliki na żyłkę. 1 osoba nie opanowała zaplanowanych czynności. Praca podczas tworzenia biżuterii wymaga wielu precyzji i cierpliwości. Każdy z uczestników w swoim tempie pracy i możliwości manualnych potrafił od początku do końca zrealizować powierzone zadanie.

6. 2 uczestników z pracowni podtrzymywania umiejętności szkolnych podjęła pracę w nowo powstałym Zakładzie Aktywności Zawodowej we Włocławku.

Arteterapia jest kolejną ważną formą rehabilitacji. W rewalidacji przez sztukę głównym celem jest przygotowanie osób niepełnosprawnych do kontaktu z dziełami sztuki, szacunku do nich i odpowiedniego ich odbioru z ukierunkowaniem na własne twórcze działanie. Kontakt ze sztuką pomaga w rozumieniu i przeżywaniu

świata, otwiera psychikę na wrażenia wzrokowe i słuchowe oraz prowokuje do marzeń.

W dniu 21.04.2016 r. odbył się XVII Przegląd Twórczości Artystycznej Osób Niepełnosprawnych "Mój świat - moje życie".

W tym roku nasz zespół "Wesołe Bractwo" zaprezentowało program pt. " Przeboje muzyki klasycznej ". Publiczność została zaproszona do zabawy " na poważnie" z przebojami muzyki klasycznej. Przedstawienie rozpoczęło się od Serenady na orkiestrę smyczkową G-dur znaną pod tytułem "Eine Kleine Nachtmusik". Następnie na scenie rozległ się dźwięk szabel - znany motyw z opery "Gajane" a czterech naszych uczestników wykonało spektakularny taniec z szablami. Kolejny akt to "Jezioro Łabędzie" Piotra Czajkowskiego i balet w wykonaniu naszych uczestniczek. Efektowne wejście byka i Marsz Torreadora z opery Georges Bizeta to kolejne ogniwo naszego przedstawienia. Później na scenie rozbrzmiewała melodia Jacquesa Offenbacha i "Orfeusz w Piekło". Na tle tej skocznej i jakże żywiołowej muzyki nasi uczestnicy wykonali charyzmatyczny taniec – Kankan. Uwieńczeniem całości spektaklu był Marsz Weselny Mendelsoona z udziałem młodej pary i całego korowodu weselnego.

Efektom pracy uczestników oraz terapeutów było ponowne zdobycie I nagrody w konkursie. Jury po raz kolejny doceniło oryginalność występu, zaangażowanie i samodzielność uczestników w trakcie przedstawienia oraz stroje w całości wykonane w naszym warsztacie.

Ta impreza to integracja środowiska osób niepełnosprawnych, a także forma terapii przez sztukę, wymiana doświadczeń między terapeutami i opiekunami, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych, rozwijanie zainteresowań i stwarzanie możliwości prezentacji umiejętności osób niepełnosprawnych.

W dniach 14-16 czerwca 2016 roku w Brodnicy odbył się XIX Ogólnopolski Festiwal Artystyczny Osób Niepełnosprawnych "Niepełnosprawni Artyści – mieszkańcom regionu". W festiwalu wzięło udział 175 osób (grup artystycznych i solistów) z całej Polski. Zmagania konkursowe trwały dwa dni. Trzeciego dnia

odbył się koncert galowy – dla najlepszych artystów festiwalu. Do koncertu galowego jury festiwalu zakwalifikowało jedynie sześć grup (zespoły i soliści), wśród nich znalazł się nasz uczestnik – okrzyknięty najlepszym showmenem pierwszego dnia konkursu.

Poza zmaganiem artystycznymi, festiwalowi towarzyszyły liczne atrakcje. Zaproszeni artyści uczestniczyli w polowej Mszy Świętej, zorganizowana była również dyskoteka i ognisko z pieczeniem kielbasy.

W bieżącym roku uczestnicy brali udział w konkursach plastycznych.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Kujawsko – pomorski w Toruniu w ramach programu „Wsparcie inicjatyw” zorganizował XIV edycję Ogólnopolskiego Konkursu plastycznego dla uczestników warsztatów terapii zajęciowej, uczestników środowiskowych domów samopomocy oraz mieszkańców domów pomocy społecznej „SZTUKA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH”.

Celem konkursu jest popularyzacja, promowanie i nagradzanie twórczości osób niepełnosprawnych. Konkurs służy ułatwieniu zrozumienia i komunikowania się z osobami niepełnosprawnymi pokazując ogromne zdolności tych osób i ich możliwości spełniania się oraz wyrażania emocji poprzez sztukę.

Prace konkursowe oceniane były w czterech kategoriach:

- 1) malarstwo i witraż
- 2) rysunek i grafika
- 3) rzeźba kameralna i płaskorzeźba
- 4) tkanina i aplikacja.

W każdej w/w kategorii prac organizator przewidział nagrody pieniężne, nagrody rzeczowe oraz pamiątkowe dyplomy.

Warsztat Terapii Zajęciowej przy PZN zgłosił do konkursu dwie prace wykonane przez naszych uczestników:

- 1) w kategorii malarstwo i witraż: witraż pt. „Gra gitara...”
- 2) w kategorii tkanina i aplikacja: obraz wykonany techniką filcowania na mokro

pt. „Aż chce się śpiewać....”.

Uroczyste wręczenie nagród i wyróżnień odbyło się 01.09.2016 roku w toruńskim oddziale PFRON. Praca naszego uczestnika zdobyła wyróżnienie w swojej kategorii.

W tym roku poraz piąty Fundacja "Wiatrak" zaprosiła osoby niepełnosprawne do udziału w Festiwalu, który jest szansą na artystyczny rozwój osób niepełnosprawnych. Ponad 200 uczestników zgłosiło swoje prace w 7 kategoriach: plastycznej, fotograficznej, rękodzieła, twórczości literackiej, tanecznej, teatralnej i muzycznej. Inspiracją dla twórczych działań były słowa świętej Matki Teresy z Kalkuty, Patronki "Wiatraka" - "I ciebie, i mnie stworzono do wielkich rzeczy".⁴

Uczestnik Warsztatu Terapii Zajęciowej przy PZN w kategorii rękodzieła zajął II miejsce. Pod kierunkim instruktora wykonał pracę w formie olbrzymiej bombki na której przedstawiono scenki rodzajowe nawiązujące do tematu konkursu. Bombka została wykonana techniką filcowania na sucho z wełny czesankowej.

Arteterapia przynosi ogromne korzyści osobom niepełnosprawnym i stanowi też formę ułatwiającą integrację społeczną.

Terapia ruchem prowadzona w warsztacie terapii zajęciowej ma na celu poprawę ogólnej sprawności ruchowej i kondycji fizycznej. Wychowanie fizyczne opiera się na czterech zakresach oddziaływań. Są to: kompensacja, korektura, usprawnianie, dynamizowanie. Kompensacja jest właściwie całym systemem zastępczym, wyrównującym brak jednego analizatora przez pozostałe. W ruchu i działaniu rozwija się system kompensacyjny pozwalający np. niewidomemu, opierając się na wciąż rosnących doświadczeniach, na przeprowadzenie analizy i syntezy zjawisk z otaczającego świata. Korektura to nie tylko usuwanie wad postawy powstałych najczęściej w następstwie uszkodzeń sensorycznych (u niewidomych brak kontroli własnej sylwetki), a w przypadku deformacji somatycznych w wyniku indywidualnych prób przystosowania do życia organizmu. Korektura to również eliminowanie błędnych nawyków ruchowych i wyuczenie

takich, które będą ekonomiczne, estetyczne, ułatwiające poruszanie się oraz przystosowanie do nowych warunków życia.

Usprawnianie wiąże się ściśle z korekturą. Poprzez podnoszenie sprawności uzyskuje się cele zawarte w korekturze, głównie w zakresie zaradności osobistej w pokonywaniu przeszkód naturalnych. Usprawnianie to także wyuczenie szeregu umiejętności pozwalających na spędzanie wolnego czasu w środowisku rówieśniczym, w gronie rodzinnym itp. Jest to ważne zadanie w procesie integracji społecznej. Dynamizowanie polega na wyzwaniu potencjalnej potrzeby ruchu z uwzględnieniem psychofizycznych potrzeb wychowania. Działania te są realizowane poprzez szereg możliwości. Są to: gimnastyka, zabawy i gry, elementy współzawodnictwa sportowego itp. Ćwiczenia prowadzone są na sali rehabilitacyjnej, w parku oraz na stadionie.

Stowarzyszenie Sportowe Niepełnosprawnych „Eurointegracja” poraz kolejny zostało współorganizatorem trzeciej już „Olimpiady Hefajstosa”, w której wzięli udział uczestnicy WTZ.

Olimpiada miała na celu rozpowszechnienie idei „sportu dla wszystkich”, aktywizację środowisk niepełnosprawnych, propagowanie ruchu jako formę relaksu psychicznego i fizycznego oraz popularyzację idei olimpijskiej.

Olimpiada była spotkaniem sportowym wszystkich osób niepełnosprawnych z Włocławka i gmin ościennych. Była świętem osób niepełnosprawnych, którzy tego dnia mogli zmierzyć się z własnymi możliwościami i razem się bawić.

Patronat honorowy objął w tym roku Prezydent Miasta Włocławek – Marek Wojtkowski.

Organizatorzy przygotowali pamiątkowy upominek – koszulka z napisem oraz medal za udział dla wszystkich uczestników.

Integracja społeczna realizowana jest w różnych formach: wycieczki, spotkania integracyjne i okolicznościowe, udział w wystawach, wyjścia do teatru i kina. Wycieczki mają charakter edukacyjny, krajoznawczy i rekreacyjny. Spotkania

integracyjne stanowią okazje do wspólnej zabawy, ale też do zdobywania umiejętności zawierania i utrzymywania znajomości czy usprawniania form komunikacyjnych. Spotkania odbywają się z zaprzyjaźnionymi placówkami, które skupiają osoby niepełnosprawne.

W styczniu Teatr Impresaryjny im. Włodzimierza Gniazdowskiego we Włocławku zaprosił wszystkich tych, którzy nie widzieli i tych, którzy widzieli a chcieliby zobaczyć jeszcze raz na kameralne przedstawienie oparte na utworze Jana Brzechwy w adaptacji i reżyserii Jana Polaka w wykonaniu aktorów Teatru Ludzi Upartych pt. „Pchła Szachrajka”.

Spektakl stanowił niesamowitą opowieść o pewnej małej, krnąbrnej i butnej pchlejsotnicy. I jak to u „Upartych” i ich reżysera bywa spektakl pobudzał wyobraźnię i przenosił w bajkowy i radosny świat. Ciągłe metamorfozy, zabawy, układ taneczny z udziałem publiczności i niczym nie skrepowany śmiech były gwarantem pysznej zabawy. Nikt się nie nudził. Scena Kameralna dawała możliwość bliskiego kontaktu z „Upartymi”. Przedstawienie wprowadziło naszych uczestników w bardzo radosny i wesoły nastrój.

W maju uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej obejrzeni "Księżę Dżungli" we Włocławskim Multikinie.

"Księżę Dżungli" to widowiskowy film fabularny na motywach ponadczasowych opowiadań Rudyarda Kiplinga. Dzięki zastosowaniu najnowocześniejszych technik w spektakularny sposób łączy sceny kręcone z udziałem aktorów z obrazami wygenerowanymi komputerowo.

Film opowiada o losach chłopca o imieniu Mowgli, którego wychowały wilki. Pewnego dnia chłopiec zmuszony został do porzucenia jedyne go domu jaki znał za sprawą przerażającego tygrysa Shere Khan. Tygrys, noszący na swym ciele szramy po walce z człowiekiem, postanawia wyeliminować z dżungli wszystko, co uważa za zagrożenie a więc Mowgli'ego. Chłopiec wyrusza w fascynującą podróż, podczas której odkrywa swoje pochodzenie. Jego przewodnikami są: pantera Bagheera, która przyjęła rolę srogiego mentora oraz niedźwieć-filozof Baloo. Ta trójka

niesamowitych bohaterów spotyka na swej drodze stworzenia, które nie zawsze dobrze życzą Mowgli'emu. Są to między innymi pyton Kaa oraz podstępny Król Louie. Jednak jak to w bajkach bywa wszystko dobrze się kończy.

W grudniu uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej obejrżeli we wrocławskim multikinie film pt. "Vaiana: skarb oceanu".

Trzy tysiące lat temu najdzielniejsi żeglarze na świecie przemierzali wody południowego Pacyfiku i odkrywali wyspy Oceani. Jednak w pewnym momencie ich wyprawy ustały na całe tysiące lat i nik nie wie dlaczego.....

"Vaiana: skarb oceanów" jest to komputerowo animowana opowieść o przygodach nastolatki, która chcąc dokończyć dzieła swych przodków, wyrusza w niebezpieczną misję. Podczas podróży poznaje potężnego półboga Maui. Od tego momentu wspólnie żeglują przez bezmiar oceanu, który nie szczędzi im karkołomnych przygód, obfitujących w spotkania z ogromnymi potworami.

Przed filmem "Vaiana: skarb oceanów" emitowany był film "Serce w rozterce". To nowy film krótkometrażowy w reżyserii debiutującego Leo Matsudy. Była to historia o potrzebie odnalezienia równowagi w naszym codziennym życiu, o codziennej walce pomiędzy pragmatyczną a żądną przygód naturą człowieka, czyli odwiecznej walce serca z rozumem.

Istotne dla integracji społecznej są również kiermasze prac uczestników Warsztatu. Organizowane są dwukrotnie w ciągu roku: z okazji Wielkanocy i Bożego Narodzenia. Kiermasze kierowane są do szerszej społeczności lokalnej w celu rozpowszechnienia umiejętności i zdolności artystycznych osób niepełnosprawnych. Wpływa to ogólnie na poprawę wizerunku niepełnosprawnych w społeczeństwie. Dla samych uczestników kiermasze stanowią również ważne wydarzenie. Są one okazją do pochwalenia się swoimi efektami terapii zajęciowej, stanowią motywację do dalszego kształtowania i rozwijania swoich umiejętności. Widząc zachwyt lub zainteresowanie w oczach innych czują się potrzebni

i docenieni. Prace uczestników będące efektem terapii zajęciowej reprezentują placówkę i ich twórców podczas kiermaszy organizowanych w naszym mieście.

W maju prace uczestników wystawiane były podczas Festynu integracyjnego w Zespole Szkół integracyjnych nr 1 we Włocławku oraz w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych z okazji Dnia Osób Niepełnosprawnych.

W czerwcu prace uczestników wystawiane były w Muzeum Etnograficznym oraz podczas Jarmarku Rozmaitości w trakcie Dni Włocławka dla licznej społeczności naszego miasta.

W ramach kultywowania tradycji organizowane są różne imprezy okolicznościowe.

W lutym w naszej placówce odbył się bal karnawałowy. Uczestnicy przygotowali stroje karnawałowe. Były postacie bardziej i mniej znane: Książę z bajki, Elwis, Kłown, Cleo, Kleopatra, Policjant, Bruno Mars, Bob Marley, Pirat, Monster Hight, Czarna Wdowa, Budowlaniec oraz znaczna grupa sportowców i kowbojów. Bal stanowił doskonałą okazję do wspólnej zabawy. Rada programowa przygotowała dla uczestników gry i zabawy taneczne, w których można było wygrać przygotowane suweniry: szkatułki, śniadaniówki, portfele. Odbył się pokaz talentów tanecznych i konkurs tańca z gazetą na głowie. Uczestnicy rywalizowali również w turnieju na znajomość melodii z polskich seriali. W naszych konkursach byli sami zwycięzcy. W przerwie tanecznego szaleństwa i zabaw uczestnicy skorzystali z przygotowanego poczęstunku oraz zjedli tradycyjnego pączka z okazji tłustego czwartku. Wszyscy doskonale się bawili.

W marcu odbyło się Śniadanie Wielkanocne. Dyrektor WTZ w imieniu własnym i pracowników złożyła świąteczne życzenia naszym uczestnikom. Na wiekanocnym stole znalazły się tradycyjne dania wielkanocne i wypieki. Cała społeczność warsztatowa bardzo miło spędziła czas przy wielkanocnym stole.

W maju w naszej placówce odbyła się uroczystość Dnia Matki. Z tej okazji uczestnicy WTZ przygotowali przedstawienie muzyczno – recytatorskie, podczas którego deklamowali wiersze dla mam i śpiewali piosenki. Po programie

artystycznym uczestnicy wręczyli swoim mamom przygotowane wcześniej upominki i zaprosili na słodki poczęstunek. Dla wielu mam były to chwile pełne wzruszeń.

Z okazji Dnia Dziecka Rada Programowa Warsztatu Terapii Zajęciowej przygotowała grila dla uczestników. Wspólny posiłek zawsze stanowi doskonałą formę integracji. Dopisała pogoda i świetne humory.

Dzień Chłopaka, to nowe, nieoficjalne święto obchodzone w Polsce 30 września, stanowiące w pewnym sensie męski, albo raczej chłopięcy, odpowiednik Dnia Kobiet. W dniu tym dziewczęta składają chłopcom życzenia i wręczają drobne upominki, aby wyrazić swoją sympatię. W Polsce jest to święto nieco bardziej popularne od Dnia Mężczyzn, co wiąże się zapewne z popularyzacją idei równości płci i większej aktywności ze strony kobiet, które dzięki niemu zyskują pretekst do okazania swojej sympatii dla chłopców.

Dla naszych uczestników święto to stanowiło doskonałą okazję do wspólnej zabawy. W przerwie tanecznego szaleństwa uczestnicy skorzystali z przygotowanego poczęstunku.

W listopadzie w Warsztacie Terapii Zajęciowej odbyła się zabawa Andrzejkowa. Uczestnicy warsztatu bawili się przy dźwiękach swojej ulubionej muzyki – disco polo. W trakcie zabawy nie zabrakło życzeń dla solenizantów i hucznego odśpiewania sto lat. Odbyły się konkursy i zabawy taneczne, które sprawiły dużo radości naszym podopiecznym. W przerwie zabawy uczestnicy skorzystali z przygotowanego słodkiego poczęstunku i napojów. Wszyscy doskonale się bawili.

W grudniu w Warsztacie Terapii Zajęciowej przy PZN odbyła się Wigilia. Uczestnicy przygotowali *jasełka* – widowisko o Bożym Narodzeniu wzorowane na średniowiecznych misteriach franciszkańskich, a ich nazwa wywodzi się od staropolskiego słowa *jaśło* oznaczającego żłób. Atmosfera była podniosła i świąteczna. Był opłatek i życzenia wszelkiej pomyślności na nadchodzące Święta Bożego Narodzenia. Uczestnicy spożyli przygotowane potrawy wigilijne.

O naszych podopiecznych pamiętał także Święty Mikołaj (a nawet dwóch). Mikołaje z radością rozdawali słodkie paczki świąteczne, tym bardziej, że uczestnicy przygotowali kolędy, wiersze i pokazy taneczne.

Wycieczki stanowią istotny element integracji społecznej poprzez zwiedzanie i poznawanie wielu ciekawych miejsc naszego kraju.

W dniach 20-24.09.2016 roku odbyła się 5-dniowa wycieczka do Ustronia Morskiego, do Ośrodka Lecznico – Rehabilitacyjnego Polskiego Związku Niewidomych „Klimczok”.

„Klimczok” w Ustroniu Morskim położony jest we wschodniej części miejscowości Ustronie Morskie, w pobliżu pięknego boru sosnowego, zaledwie 150 metrów od morza. Teren Ośrodka zagospodarowany jest urozmaiconą roślinnością zieloną wspomagającą relaks i wypoczynek. O turystyczno – wypoczynkowym znaczeniu Ustronia Morskiego decyduje położenie nad Bałtykiem. Tutejsza plaża ma od 20 do 35 metrów szerokości. W pobliżu Ośrodka jest zejście na plażę przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Ośrodek specjalizuje się w rehabilitacji osób niepełnosprawnych szczególnie niewidomych i niedowidzących. Znajdują się tu udogodnienia dla osób niepełnosprawnych m.in.: rozwiązania kolorystyczne (oznakowania pierwszego i ostatniego stopnia schodów w kolorze żółtym; kontrastowe oznakowanie korytarzy itp.), barieryki prowadzące na ciągach komunikacyjnych, oznakowania brajlowskie drzwi ogólnego przeznaczenia oraz gabinetów medycznych, oznakowania wypukłe drzwi, miękkie obicia niebezpiecznych elementów chroniących przed uszkodzeniem ciała, podjazdy itp. Ośrodek składa się z jednego 4 kondygnacyjnego budynku, wyposażonego w windę z funkcją mówiącą. Na miejscu znajdują się: stołówka (z możliwością korzystania z różnych diet), kawiarnia, sale do rehabilitacji oraz wykładowe (z tablicą suchościeralną, ekranem i projektorem multimedialnym oraz sprzętem audio-video), baza zabiegowa (z takimi zabiegami jak: masaż leczniczy, magnetronic, diadynamik, okłady borowinowe, lampa solux, masażer stóp, ugul), sala gimnastyczna

(wyposażona m.in. w taki sprzęt jak: bieżnia, rowerki treningowe, orbiterki, fotel do usprawniania kończyn dolnych, drabinki, materace, suchy basen z piłeczkami, piłki lekarskie, tablica do ćwiczeń rąk dzieci), dyżurka lekarsko – pielęgniarska z całodobową opieką medyczną, kawiarenka internetowa z biblioteką, w której znajduje się bogaty zbiór książek mówionych (w formie elektronicznej), z możliwością nagrywania na nośniki elektroniczne osób przebywających w Ośrodku. W Ośrodku znajduje się również biblioteka z książkami w brajlu oraz książkami czarnodrukowymi. "Klimczok" posiada 2 i 3 osobowe pokoje z pełnym węzłem sanitarnym, które dostosowane są dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Pokoje są w pełni umeblowane i posiadają dodatkowo: telewizor, radio, czajnik bezprzewodowy, talerzyki, szklanki, sztućce. W obiekcie jest możliwość korzystania z bezprzewodowego dostępu do internetu.

Ośrodek wyróżniony został *Certyfikatem Ośrodka Przyjaznego Osobom Niepełnosprawnym*.

W dniu przyjazdu w kawiarence Ośrodka odbyła się zabawa taneczna. Tematem przewodnim został : "malarz pokojowy". Nasi uczestnicy wyposażeni w czapki malarskie - własnoręcznie przygotowane – bawili się doskonale.

Dnia 21.09.2016 roku odbyła się wycieczka do Kołobrzegu. Statek "Pirat" zabrał naszych podopiecznych na rejs po morzu Bałtyckim. Uczestnicy korzystali również z pięknej pogody i ciepłego wrześniowego słońca na kołobrzeskim molo. W tym samym dniu na terenie Ośrodka odył się koncert romansów rosyjskich, który zgromadził liczną widownię.

Dnia 22.09.2016 roku pojechaliśmy do Parku Rozrywki – Zieleniewo. W Kołobrzegu, najpiękniejszym uzdrowisku nad bałtykiem, rozciągają się jak okiem sięgnąć tereny dzikiego zachodu. Szalona przygoda, wyśmienita zabawa - oto, co czekało na uczestników WTZ na wielohektarowym terenie, gdzie codziennością jest widok pięknych, wolnych koni w galopie i wielu innych zwierząt w mini - zoo. To właśnie tu Dzika Załoga czuwała nad tym, by nasi podopieczni czuli się szczęśliwi. Było to jedno z tych miejsc, gdzie po przekroczeniu bramy wjazdowej

można zapomnieć się w krainie westernu i świecie Indian, zapomnieć o codziennych troskach i oddać się zabawie. "Dziki Zachód" był idealnym miejscem dla spragnionych przygód w stylu western, miejscem gdzie można było spotkać prawdziwych kowboi, odwiedzić salon z kowbojskim jedzeniem, zobaczyć westernowe show, pojeździć konno i bryczką czy poszukać złota. Można było udać się do wioski indiańskiej, odwiedzić indiański wigwam i postrzelać z łuku.

Dnia 23.09.2016 roku, w godzinach przedpołudniowych udaliśmy się do pięknych ogrodów w Dobrzycy.

Ogrody Tematyczne Hortulus w Dobrzycy zostały założone w 1992 roku. Ich realizacja wciąż trwa. Obecnie do zwiedzania dostępnych jest 28 różnych ogrodów tematycznych. Łącznie zgromadzonych jest ponad 6 tysięcy gatunków i odmian roślin, w tym gatunki egzotyczne oraz unikalne. Ogrody znajdują się w wyjątkowo cieplej strefie klimatycznej 7b, gdzie zimy są łagodne i występuje dużo więcej opadów niż w innych rejonach kraju. Ogrody zostały wielokrotnie nagrodzone, m.in. przez Polską Organizację Turystyczną. Powierzchnia ogrodów to ponad 4 ha. Istotą tych ogrodów jest pokazanie układu roślin w kompozycjach ogrodowych i ich zastosowanie w poszczególnych ogrodach (stąd brak tabliczek z nazwami). Zwiedzanie Ogrodów Hortulus, poza oczywistym kontaktem z przyrodą, dostarcza doznań natury estetycznej i duchowej. Dlatego, też ogrody są podzielone tematycznie. Są wśród nich klasyczne, jak: japoński, francuski, śródziemnomorski, oraz te związane ze środowiskiem: ogród kamienny, skalny i wodny. Są też ogrody użytkowe, jak ziołowy, czy warzywny. Dużą grupę stanowią ogrody zmysłów, zaprojektowane w stylu angielskim. Wśród nich są te, które pobudzają głównie wzrok – to ogrody barw: biały, niebiesko–żółty, lila–róż, purpury i ognia, słoneczny oraz ogród cienia. Inne należą do grupy ogrodów zmysłu powonienia. Majstersztykiem w tej grupie jest ogród pachnący, w którym zgromadzono rośliny o wonnych kwiatach, liściach, pędach a nawet korzeniach. W tej grupie ogrodów są też trzy różne ogrody ziołowe oraz wspaniałe rosarium, bardzo atrakcyjne szczególnie w okresie letnim. Ciekawą grupę stanowią ogrody dźwięku (zmysłu

słuchu), w których gra cisza..., szelest..., szum.... To ogród traw oraz ogród wodny. Wśród tych wszystkich ogrodów Hortulusa można znaleźć ten, który bliski jest naszemu sercu i jakim chcielibyśmy otaczać się na co dzień. Trudno jest sobie taki wyobrazić komuś, kto nigdy nie miał kontaktu z ogrodami. Zwiedzanie ogrodów tematycznych daje możliwość konfrontacji pragnień i oczekiwań względem własnego ogrodu z rzeczywistością. To również wspaniałe miejsce na wycieczkę dla tych, którzy nie mają własnego ogrodu, możliwość relaksu i odpoczynku w obcowaniu z przyrodą. Ogrody są jak obrazy ciągle malowane, zmieniają się w zależności od pory roku, czy pogody i zawsze są atrakcyjne: wiosną „budzą się” - kwitną pierwsze kwiaty, rozwijają się młode liście, „pachnie” wręcz życiem. Lato jest okresem pełnej stabilizacji, kwitną letnie kwiaty, pojawiają się pierwsze owoce. Zawsze, bez względu na pogodę można znaleźć w ogrodach odpoczynek: w upalny dzień – w cieniu drzew, w czasie deszczu – w jednej z wielu altan. Jesienią ogród prezentuje się chyba najbardziej okazale. To wciąż pełnia życia. Większość roślin osiąga swoją dojrzałość wegetacyjną. Przychodzi czas zbioru plonów w postaci owoców i nasion. Większość roślin wybarwia nie tylko swoje owoce, ale liście i pędy. Niektóre rośliny dopiero teraz osiągają swoje docelowe rozmiary. Dni nie są już tak upalne, więc większość roślin nabiera znakomitej kondycji. Zima to czas dany na odpoczynek ogrodom i również okres konfrontacji z ekstremalnymi warunkami, często okres walki o przetrwanie. Dla wielu roślin jest to również moment, w którym widać ich piękno w okresie bezlistnym: dereni, pociętych leszczyn, modrzewi. Ogród zimą wydaje się bardziej czytelny, wyrazisty, a gdy jego kształt i kontury są „przerysowane” szadzią, w sposób widoczny pokazują mistrzowską pracę architekta ogrodu. Na terenie ogrodów znajdują się również grotta, jaskinia, platforma widokowa oraz liczne elementy małej architektury: mosty, pergole, trejaże, fontanny, rzeźby. Tego dnia odbyło się również ognisko połączone z pieczeniem kiełbasek a dla miłośników folkloru – koncert „Dygowianek”. Ośrodek zorganizował również wieczorek pożegnalny połączony z dyskoteką, w którym bardzo chętnie nasi uczestnicy wzięli udział.

Przez cały czas naszego pobytu w Ustroniu Morskim towarzyszyła nam piękna pogoda co sprzyjało spacerom po nadmorskich plażach.

Uczestnicy wrócili wypoczęci i gotowi do dalszej pracy.

Dnia 10.11.2016 roku odbyła się wycieczka do Torunia zorganizowana dla uczestników WTZ. Nasi podopieczni gościli w Toruńskim Planetarium i Żywym Muzeum Piernika.

Sala Planetarium to miejsce, w którym dzięki specjalnej aparaturze, wyświetlane są popularne pokazy astronomiczne. Projekcja trwała około 40 minut i opowiadała o wielkości i budowie Wszechświata. Opisywała najbardziej popularne gwiazdozbiory na niebie przybliżając tajemnice planet i galaktyk. Sercem sali Planetarium jest projektor gwiazd RFP II niemieckiej firmy Zeiss, który służy do wiernego odtwarzania wyglądu nieba z dowolnej chwili i dowolnego miejsca na Ziemi. Tak więc na sztucznym niebie, którym jest kopuła o średnicy 15 m, nasi uczestnicy mogli oglądać układ wszystkich 6500 gwiazd widocznych gołym okiem, konfigurację planet na tle zodiaku, układ gwiazdozbiorów, fazy Księżyca, zaćmienia - słowem wszystkie zjawiska widoczne z Ziemi na niebie prawdziwym. Niezwykłe, przestrzenne obrazy tworzone były przez animacje video wyświetlane z projektorów. Pokrywają one ruchomym obrazem całą kopułę ponad głowami widzów (tzw. system *fulldome*). Siedząc wygodnie w fotelach nasi podopieczni oglądali seans pt. "Wirująca Ziemia". Nad głowami pojawiły się tysiące gwiazd i kosmiczne animacje. Narrator snuł piękne opowiesci o Wszechświecie a całości dopełnia muzyka.

Toruńskie *Żywe Muzeum Piernika* to pierwsza tego typu interaktywna placówka w Europie. Istnieje od 2006 roku i mieści się w samym centrum miasta – 199 kroków od pomnika Kopernika. Przekroczenie bram muzeum gwarantuje dwie podróże w czasie. Pierwsze piętro w magiczny sposób przeniosło naszych uczestników do średniowiecza, w którym – pod okiem Mistrza Piernikarskiego i uczonej Wiedźmy Korzennej – poznali wszelkie rytuały związane z wypiekiem piernika - własnoręcznie przygotowali ciasto, by później przy użyciu drewnianych

form, wypiec z niego toruńskie specjały. Drugie piętro Muzeum przedstawia manufakturę z przełomu XIX/XX wieku, którą zarządzało rodzeństwo Rabiańskich. Uczestnicy WTZ zobaczyli tam m.in. oryginalne niemieckie maszyny służące do wypieku piernika, zabytkowy piec, kolekcję woskowych form. Osoby chętne mogły ozdobić piernik lukrem, biorąc udział w warsztatach dekorowania prowadzonych przez artystkę malarkę.

W ramach integracji społecznej uczestnicy Warsztatu odwiedzani są przez uczniów szkół podstawowych, przedszkolaków i studentów wrocławskich wyższych uczelni. Odwiedziny te, są idealnym sposobem na zapoznanie lokalnej społeczności z możliwościami i umiejętnościami osób niepełnosprawnych.

3. Decyzje Rady Programowej Warsztatu Terapii Zajęciowej.

W 2016 roku odbyło się 19 zebrań Rady Programowej. Dokonano kompleksowych indywidualnych ocen postępów w terapii zajęciowej w stosunku do osiemnastu uczestników, przy czym w czerwcu w stosunku do dwóch uczestników a w grudniu w stosunku do szesnastu uczestników. W siedemnastu przypadkach Rada Programowa podjęła decyzję o dalszej rehabilitacji społecznej i zawodowej w Warsztacie Terapii Zajęciowej. W jednym przypadku Rada Programowa podjęła decyzję o skreśleniu z listy – na prośbę uczestnika w związku z podjęciem przez niego zatrudnienia w Zakładzie Aktywności Zawodowej.

W czerwcu oraz w grudniu Rada Programowa dokonała półrocznych, indywidualnych ocen postępów w terapii zajęciowej. Rodzice i opiekunowie uczestników Warsztatu zostali poinformowani o postępach w terapii zajęciowej oraz przekazano zalecenia stosowne dla danej osoby, mające znaczenie przy dalszej terapii.

W 2016 roku trzy osoby podjęły zatrudnienie w Zakładzie Aktywności Zawodowej we Wrocławku.

4. Współpraca Warsztatu Terapii Zajęciowej w 2016 roku:

- Środowiskowy Dom Samopomocy we Włocławku,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci we Włocławku,
- Stowarzyszenie Sportowe Niepełnosprawnych „Eurointegracja” z Włocławka,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Dorosłym z Niepełnosprawnością intelektualną „OLiGO” ,
- Zespół Szkół Integracyjnych nr 1 we Włocławku,
- Centrum Kultury “Browar B” ,
- Zespół Szkół Specjalnych nr 3 we Włocławku,
- Środowiskowy Hufiec Pracy we Włocławku,
- Specjalny Ośrodek Wychowawczy Zgromadzenia Sióstr Małych Misjonarek Miłosierdzia (Orionistek),
- Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna z Włocławka,
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa Włocławek,
- Biblioteka Publiczna we Włocławku,
- Urząd Miasta Włocławek,
- Koło PZN we Włocławku,
- Zakład Karny we Włocławku,
- Demokratyczna Unia Kobiet,
- Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi z Włocławka.

DYREKTOR
Warsztatu Terapii Zajęciowej
[Signature]
mgr Anna Wędołowska

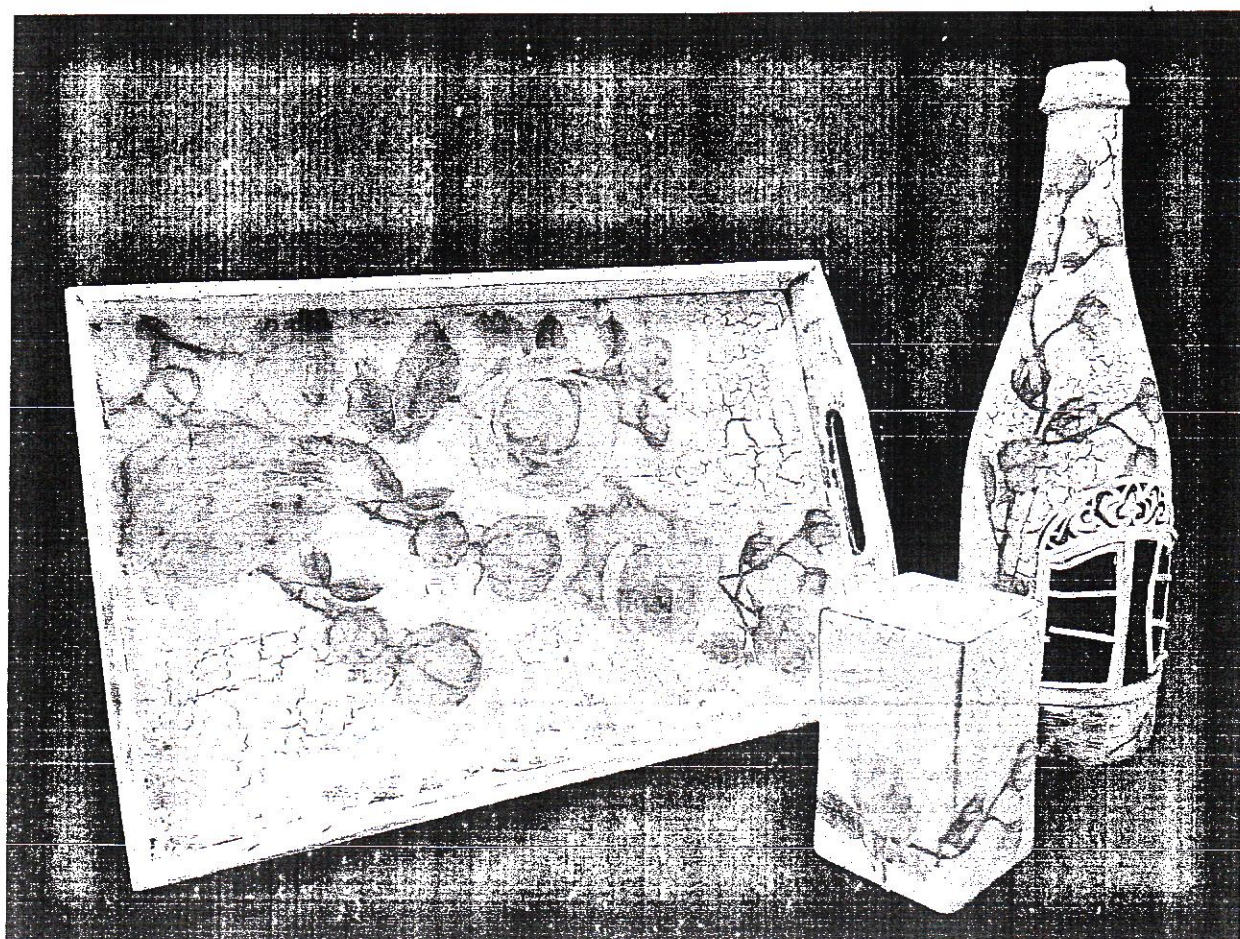
GŁÓWNA KSIĘGOWA
[Signature]
Małgorzata Wędołowska

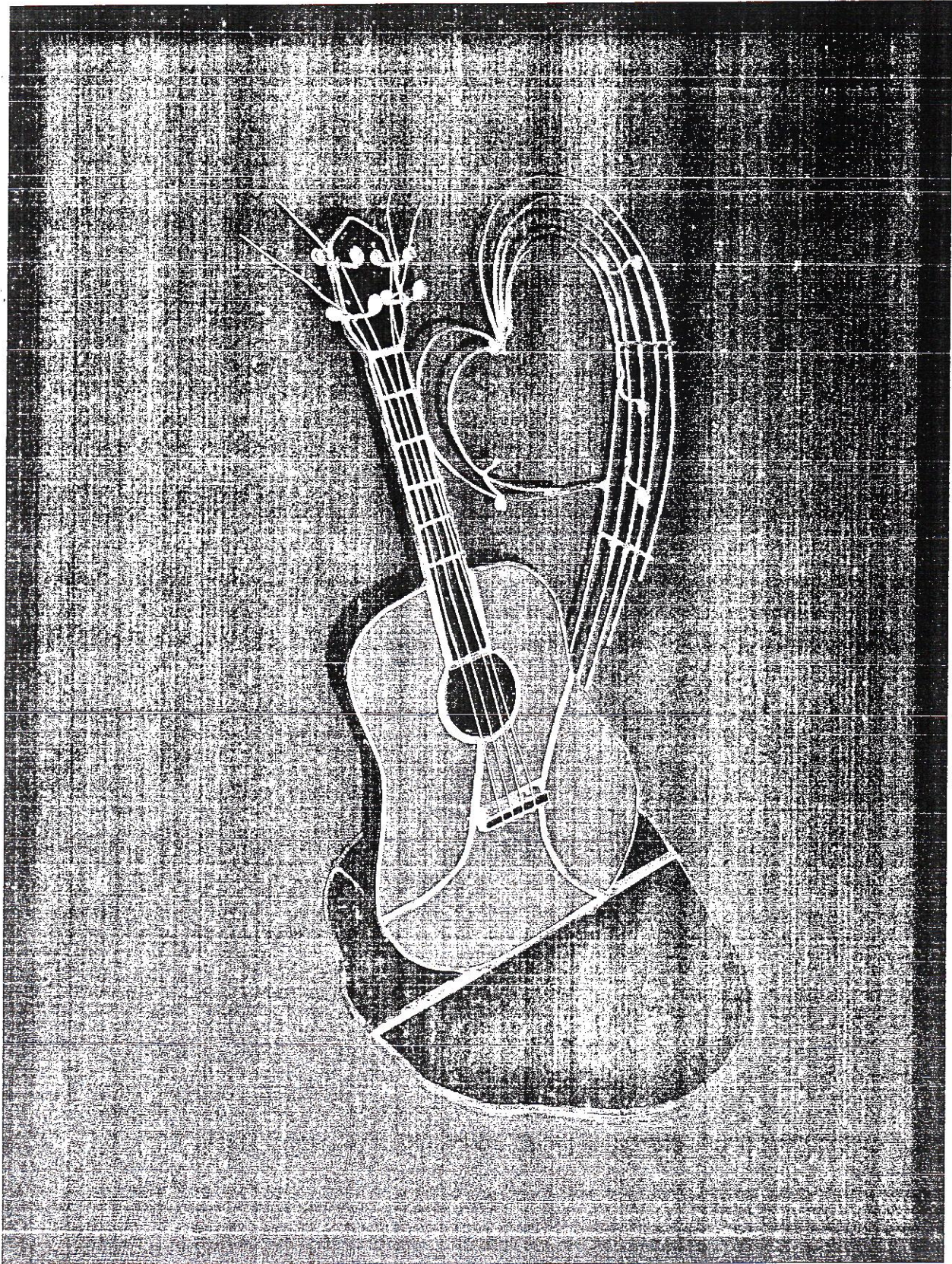
Załącznik nr 1

do Sprawozdania z działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Polskim Związku Niewidomych we Włocławku w roku 2016

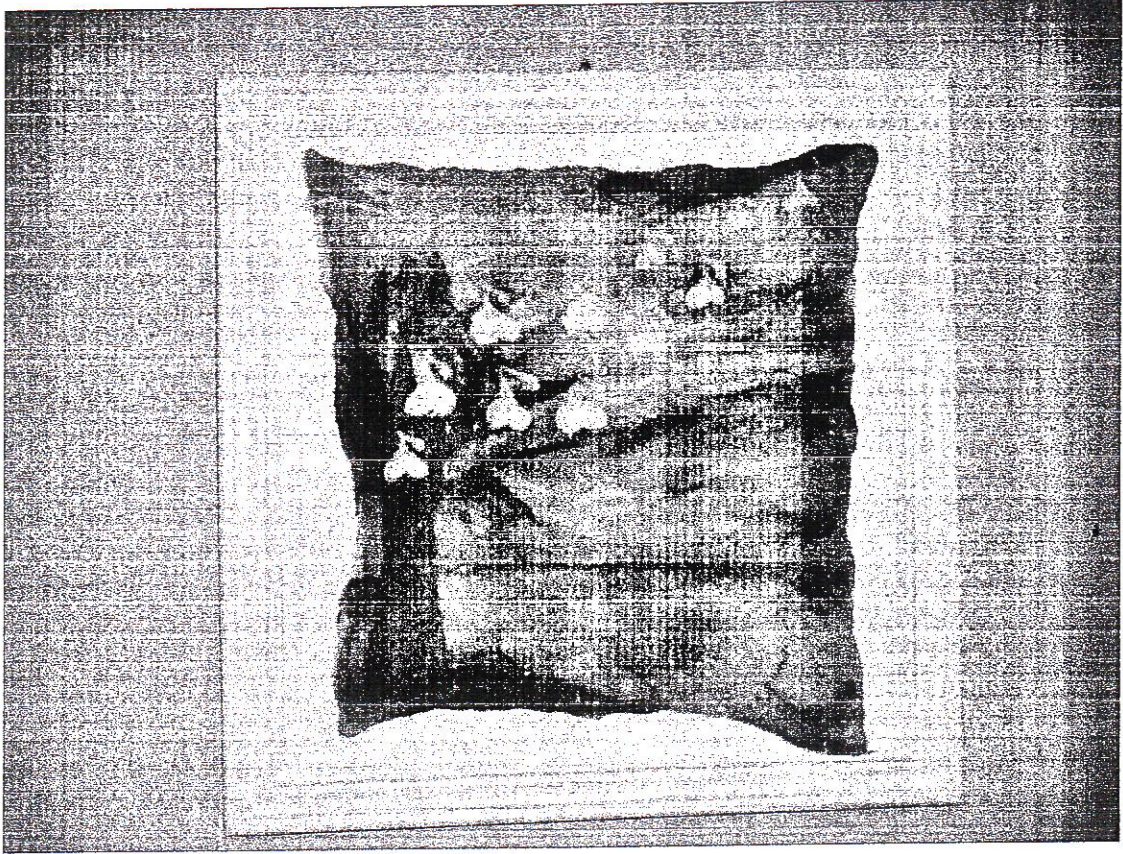
Efekty terapii zajęciowej uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.

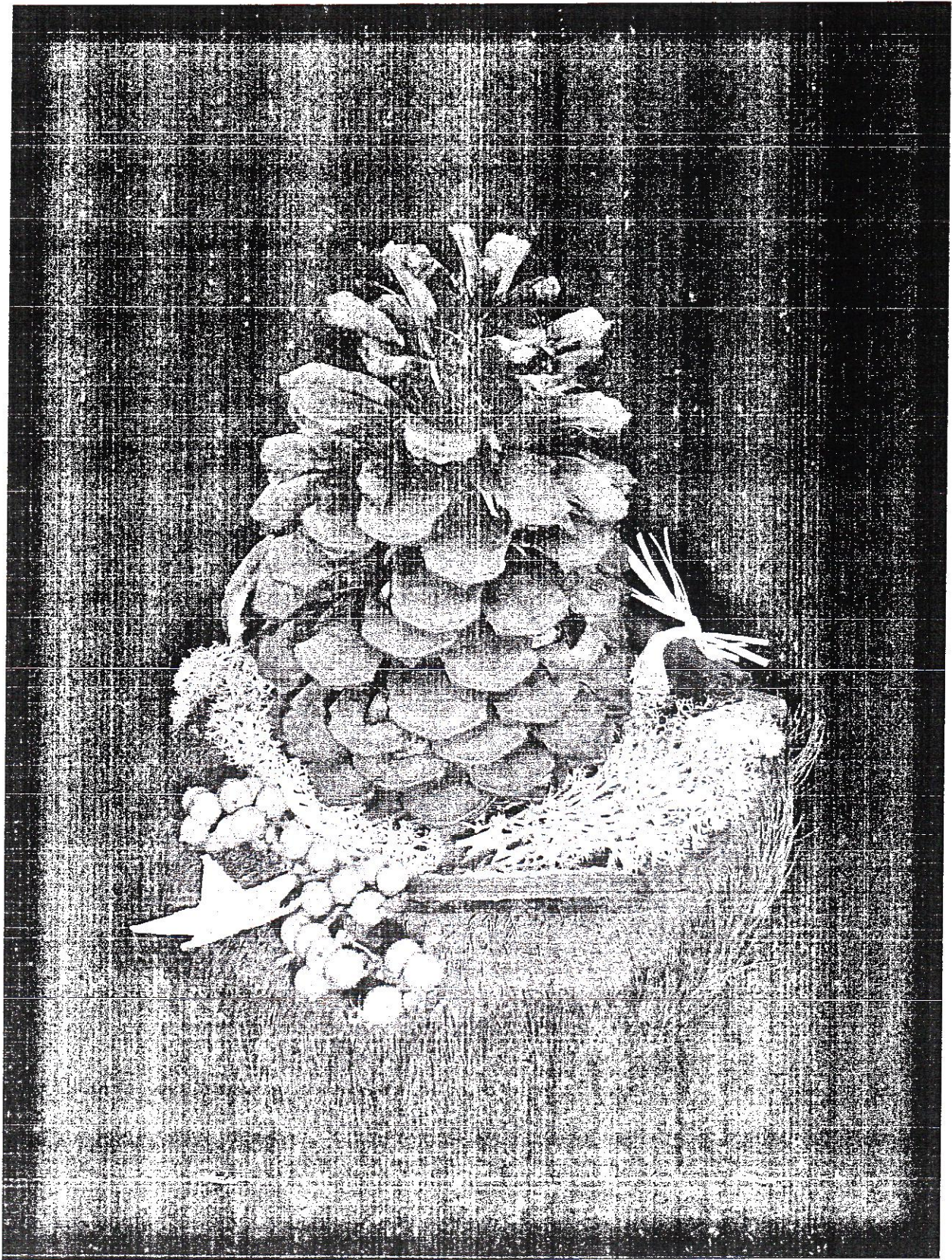

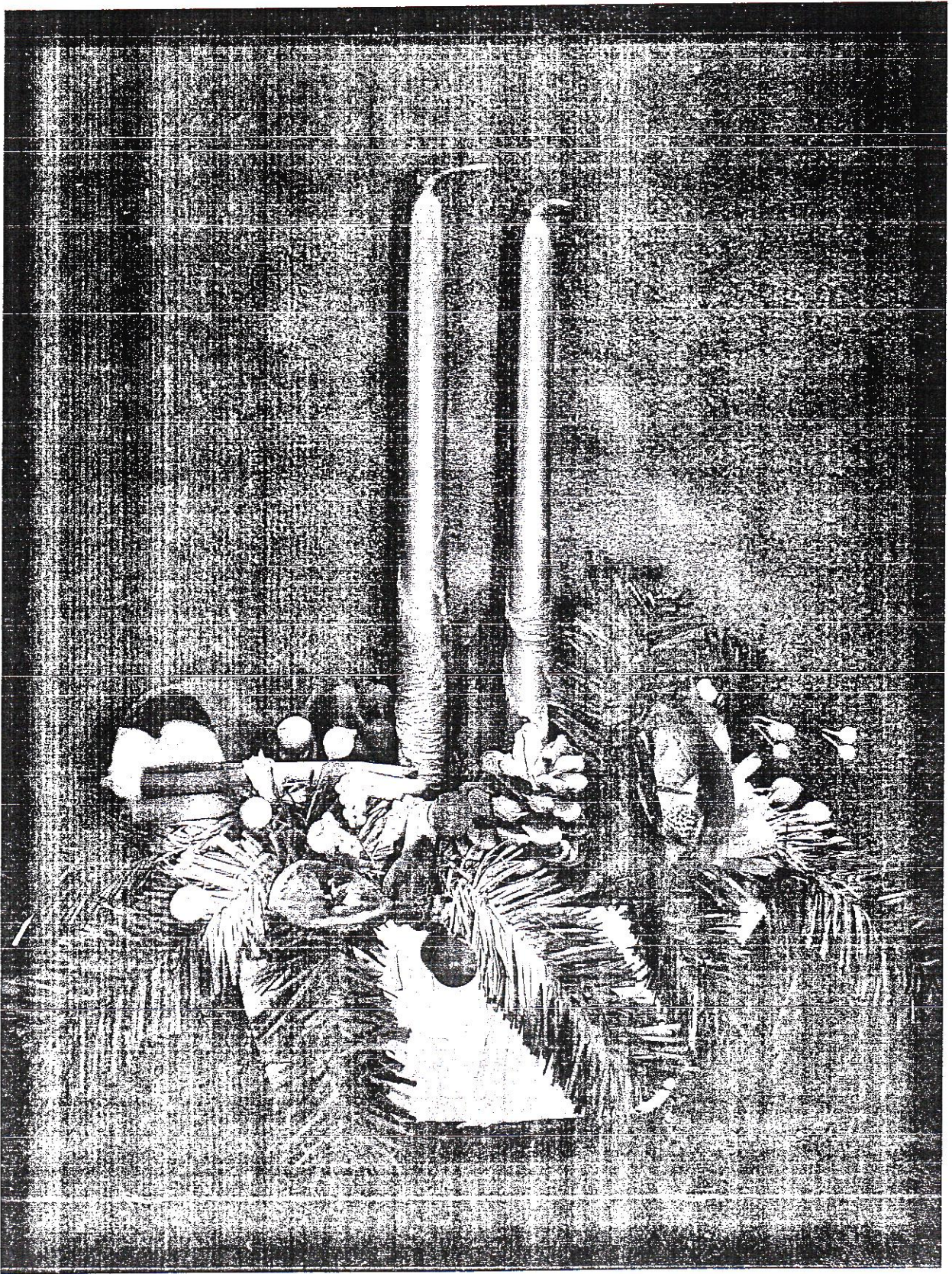

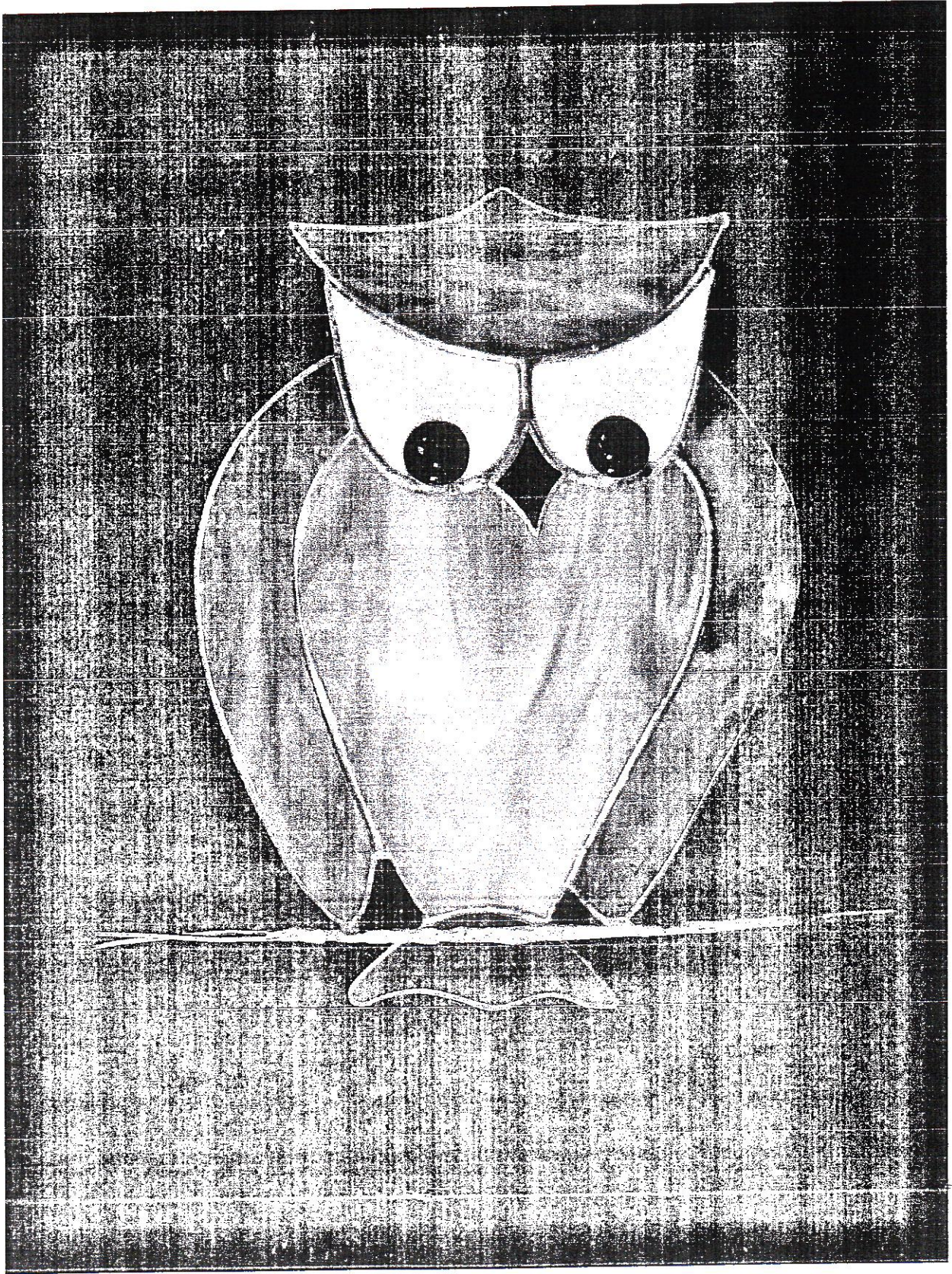

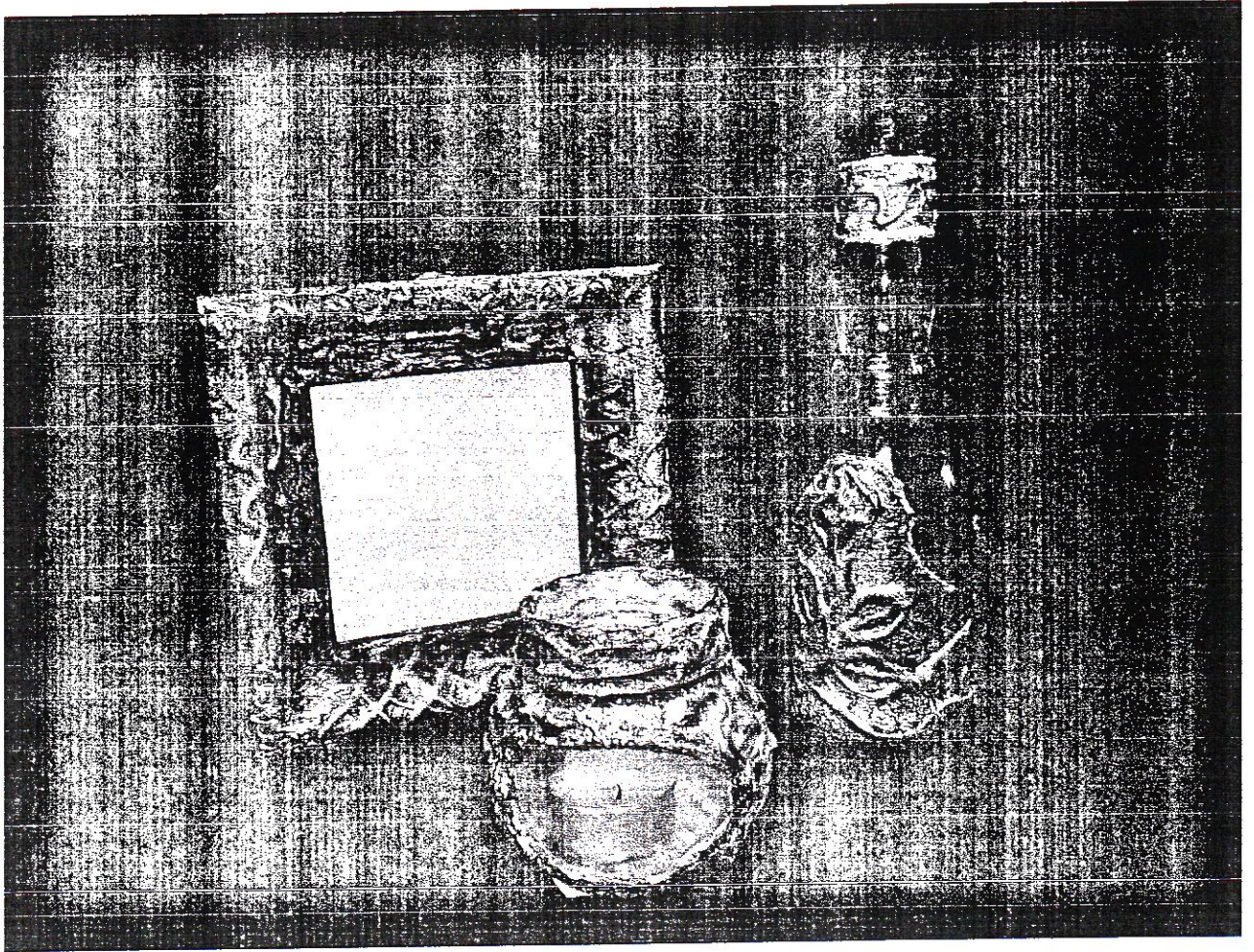

solu 6/12/2017

AKTYWA

stan na

31.12.2015 31.12.2016

A. Aktywa trwałe

I. Wartości niematerialne i prawne

1. Koszty zakończonych prac rozwojowych
2. Wartość firmy
3. Inne wartości niematerialne i prawne
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne

II. Rzeczowe aktywa trwałe

1. Środki trwałe
  - a) grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)
  - b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej
  - c) urządzenia techniczne i maszyny
  - d) środki transportu
  - e) inne środki trwałe
2. Środki trwałe w budowie
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie

III. Należności długoterminowe

1. Od jednostek powiązanych
2. Od pozostałych jednostek

IV. Inwestycje długoterminowe

1. Nieruchomości
2. Wartości niematerialne i prawne
3. Długoterminowe aktywa finansowe
  - a) w jednostkach powiązanych
    - udziały lub akcje
    - inne papiery wartościowe
    - udzielone pożyczki
    - inne długoterminowe aktywa finansowe
  - b) w pozostałych jednostkach
    - udziały lub akcje
    - inne papiery wartościowe
    - udzielone pożyczki
    - inne długoterminowe aktywa finansowe
4. Inne inwestycje długoterminowe

V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe

1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
2. Inne rozliczenia międzyokresowe

B. Aktywa obrotowe	46531,33	52382,65
I. Zapasy		
1. Materiały		
2. Półprodukty i produkty w toku		
3. Produkty gotowe		
4. Towary		
5. Zaliczki na dostawy		
II. Należności krótkoterminowe		
1. Należności od jednostek powiązanych		
a) z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:		
- do 12 miesięcy		
- powyżej 12 miesięcy		
b) inne		
2. Należności od pozostałych jednostek		
a) z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty:		
- do 12 miesięcy		
- powyżej 12 miesięcy		
b) z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń		
c) inne		
d) dochodzone na drodze sądowej		
III. Inwestycje krótkoterminowe	46531,33	52382,65
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	46531,33	52382,65
a) w jednostkach powiązanych		
- udziały lub akcje		
- inne papiery wartościowe		
- udzielone pożyczki		
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
b) w pozostałych jednostkach		
- udziały lub akcje		
- inne papiery wartościowe		
- udzielone pożyczki		
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe		
c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	46531,33	52382,65
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	46531,33	52382,65
- inne środki pieniężne		
- inne aktywa pieniężne		
2. Inne inwestycje krótkoterminowe		
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe		
Aktywa razem	46531,33	52382,65

Sygnatura:

strona 2 z 4

PASYWA

stan na

A. Kapitał (fundusz) własny

- I. Kapitał (fundusz) podstawowy
- II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)
- III. Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)
- IV. Kapitał (fundusz) zapasowy
- V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
- VI. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
- VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych
- VIII. Zysk (strata) netto
- IX. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)

B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania

46531,33 52382,65

I. Rezerwy na zobowiązania

- 1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
- 2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne
  - a) długoterminowa
  - b) krótkoterminowa
- 3. Pozostałe rezerwy
  - a) długoterminowe
  - b) krótkoterminowe

II. Zobowiązania długoterminowe

- 1. Wobec jednostek powiązanych
- 2. Wobec pozostałych jednostek
  - a) kredyty i pożyczki
  - b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
  - c) inne zobowiązania finansowe
  - d) inne

III. Zobowiązania krótkoterminowe

46531,33 52382,65

- 1. Wobec jednostek powiązanych
  - a) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:
    - do 12 miesięcy
    - powyżej 12 miesięcy
  - b) inne

46531,33 52382,65

2. Wobec pozostałych jednostek

- a) kredyty i pożyczki
- b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych
- c) inne zobowiązania finansowe

Sygnatura:

d) z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	46531,33	52382,65
- do 12 miesięcy		
- powyżej 12 miesięcy		
e) zaliczki otrzymane na dostawy		
f) zobowiązania wekslowe		
g) z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń		
h) z tytułu wynagrodzeń		
i) inne		
3. Fundusze specjalne		
IV. Rozliczenia międzyokresowe		
1. Ujemna wartość firmy		
2. Inne rozliczenia międzyokresowe		
a) długoterminowe		
b) krótkoterminowe		
Pasywa razem	46531,33	52382,65

Sporządził:	Dokonał weryfikacji:	Zatwierdził:
<i>Halima Niedziowska</i> <small>imię i nazwisko</small> GŁÓWNA KSIĘGOWA		<i>Anna Hodorowska</i> <small>imię i nazwisko</small>
20.02.17 <small>data i podpis</small> <i>Halima Niedziowska</i>	<small>data i podpis</small>	20.02.17 <small>data i podpis</small> DIETETYK I TERAPJÓW R <small>Warszawa Terapii Zajęciowej</small> <i>mgr Anna Wedońska</i>

Rachunek zysków i strat (wariant porównawczy)

data sporządzenia 31.12.2016

Dane jednostki	Okres	
	od	do
	01.01.2015	01.01.2016
	do	do
	31.12.2015	31.12.2016
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:		
- od jednostek powiązanych		
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów		
II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie - wartość dodatnia, zmniejszenie - wartość ujemna)		
III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki		
IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów		
B. Koszty działalności operacyjnej		
I. Amortyzacja		
II. Zużycie materiałów i energii		
III. Usługi obce		
IV. Podatki i opłaty, w tym:		
- podatek akcyzowy		
V. Wynagrodzenia		
VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia		
VII. Pozostałe koszty rodzajowe		
VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów		
C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)		
D. Pozostałe przychody operacyjne		
I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II. Dotacje		
III. Inne przychody operacyjne		
E. Pozostałe koszty operacyjne		
I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych		
III. Inne koszty operacyjne		
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D-E)		
G. Przychody finansowe		
I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:		
- od jednostek powiązanych		
II. Odsetki, w tym:		
- od jednostek powiązanych		
III. Zysk ze zbycia inwestycji		
IV. Aktualizacja wartości inwestycji		

V. Inne		
H. Koszty finansowe	1827,	1779,-
I. Odsetki, w tym:		
- dla jednostek powiązanych		
II. Strata ze zbycia inwestycji		
III. Aktualizacja wartości inwestycji		
IV. Inne	1827	1779,-
I. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (F+G-H)		
J. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (J.I.-J.II.)		
I. Zyski nadzwyczajne		
II. Straty nadzwyczajne		
K. Zysk (strata) brutto (I±J)		
L. Podatek dochodowy		
M. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)		
N. Zysk (strata) netto (K-L-M)		

Sporządził:	Dokonał weryfikacji:	Zatwierdził:
Halina Więckowska imię i nazwisko KSIĘGOWA		Anna Włodarska Wiceprezesa Zarządu
20.02.2017 data i podpis Halina Więckowska		20.02.17 data i podpis mgr. Anna Włodarska

Polński Związek Niewidomych
Warsztat Terapii Zajęciowej
ul. Łazienna 6
87-800 Włocławek

Lele 62/17

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Sekcja Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej
Osób Niepełnosprawnych
ul. Kościuszki 26
87-800 Włocławek

Warsztat Terapii Zajęciowej przy PZN we Włocławku informuje, iż w 2016 roku uzyskaliśmy środki własne w kwocie: **12 155,50zł**, z czego:

1. ze sprzedaży kiermaszowych - **10 055,00zł**
2. za nagrodę za występ „Mój Świat Moje Życie” - **250,00zł**
3. darowizn - **400,00zł**
4. dochody z 1% - **1 450,50zł**

W/w dochody w 2016 roku wydatkowane zostały na:

- 155,00zł - BILETY DLA UCZESTNIKÓW WTZ NA PRZEDSTAWIENIE TEATRALNE
- 62,08zł - POTRZEBY WTZ - FESTIWAL „MÓJ ŚWIAT MOJE ŻYCIE
- 480,00zł - WYJŚCIE DO KINA ZORGANIZOWANE DLA UCZESTNIKÓW WTZ
- 28,92zł - POTRZEBY WTZ - „DZIEŃ MATKI”
- 7,00zł - POTRZEBY WTZ - „DZIEŃ MATKI”
- 131,25zł - POTRZEBY WTZ - „DZIEŃ DZIECKA”
- 36,69zł - POTRZEBY WTZ - „DZIEŃ DZIECKA”
- 750,00zł - FESTIWAL BRODNICA
- 500,00zł - WYCIECZKA ZORGANIZOWANA DLA UCZESTNIKÓW WTZ DO USTRONIA MORSKIEGO-REJS STATKIEM
- 800,00zł - WYCIECZKA ZORGANIZOWANA DLA UCZESTNIKÓW WTZ DO USTRONIA MORSKIEGO BILETY WSTĘPU-MIASTECZKO INDIAŃSKIE
- 798,00zł - WYCIECZKA ZORGANIZOWANA DLA UCZESTNIKÓW WTZ DO USTRONIA MORSKIEGO- BILETY WSTĘPU-OGRODY HORTULUS
- 3 909,60zł - WYCIECZKA ZORGANIZOWANA DLA UCZESTNIKÓW WTZ DO USTRONIA MORSKIEGO – OPŁATA ZA AUTOKAR
- 380,00zł - WYCIECZKA ZORGANIZOWANA DLA UCZESTNIKÓW WTZ DO TORUNIA - BILETY WSTĘPU-MUZEUM PIERNIKA
- 734,40zł - WYCIECZKA ZORGANIZOWANA DLA UCZESTNIKÓW WTZ DO TORUNIA - BILETY WSTĘPU- PLANETARIUM
- 196,18zł - POTRZEBY WTZ – ZABAWA ANDRZEJKOWA
- 432,00zł - WYJŚCIE DO KINA ZORGANIZOWANE DLA UCZESTNIKÓW WTZ

WYDATKOWANO OGÓŁEM W 2016 R : 9 401,12z

Pozostałą kwotę tj. - 2 754,38zł przeznaczymy na częściowe pokrycie kilkudniowej wycieczki dla uczestników WTZ do Ustronia Morskiego w 2017 roku.

OSŁÓWNA KSIĘGOWA

Anna Wędołowska

DYREKTOR
Warsztatu Terapii Zajęciowej

Anna Wędołowska
mgr Anna Wędołowska

ŚRODKI OTRZYMANE I WYDATKOWANE W 2016 ROKU

Lp.	Nazwa	OTRZYMANO			WYDATKOWANO
		PFRON	URZĄD MIASTA	OGÓŁEM	OGÓŁEM
1.	Wynagrodzenia	457 907,00	71 093,00	529 000,00	529 000,00
2.	Odpis na ZFS	14 221,11	0,00	14 221,11	14 221,11
3.	Koszty materiałów, energia, usługi materialne i niematerialne	49 956,98	0,00	49 956,98	49 956,98
4.	Koszty dowozu uczestników	764,76	0,00	764,76	764,76
5.	Szkolenie pracowników	1 446,00	0,00	1 446,00	1 446,00
6.	Ubezpieczenie uczestników	1 260,87	0,00	1 260,87	1 260,87
7.	Ubezpieczenie mienia warsztatu	693,29	0,00	693,29	693,29
8.	Trening ekonomiczny	44 000,00	0,00	44 000,00	44 000,00
9.	Wycieczki	9 790,00	0,00	9 790,00	9 790,00
10.	Doposażenie	6 999,99	0,00	6 999,99	6 999,99
11.	Materiały do terapii	52 800,00	0,00	52 800,00	52 800,00
	W tym gospodarstwa domowego	6 000,00	0,00	6 000,00	6 000,00
RAZEM		639 840,00	71 093,00	710 933,00	710 933,00

Główny księgowy

GŁÓWNA KSIĘGOWA
[Signature]
Włocławek

Dyrektor

DYREKTOR
Warsztatu Terapii Zajęciowej
[Signature]
mgr Anna Wędołowska

W-elu dn. 20. 02. 2017r.

Ocena działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej PZN za 2016 rok

Warsztat Terapii Zajęciowej przy PZN we Włocławku rozpoczął swoją działalność 02.01.2001 roku. Dyrektorem warsztatu jest Pani Anna Wędołowska, a jednostką prowadzącą warsztat jest Polski Związek Niewidomych. Warsztat Terapii Zajęciowej to placówka, w której uczestniczy 40 osób niepełnosprawnych, w tym 3 z powiatu włocławskiego i 1 z powiatu lipnowskiego realizując proces rehabilitacji w 8 pracowniach. Podstawą finansowania działalności wtz są środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości 90% kosztów działalności, 10% stanowią środki budżetu Gminy Miasta Włocławek, przyznane na działalność warsztatu.

Warsztat Terapii Zajęciowej jest placówką pobytu dziennego, czynną od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:30-15:30.

Terapia zajęciowa w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej odbywała się w grupach 5 osobowych w 8 pracowniach terapeutycznych:

- czynności dnia codziennego,
- komputerowej,
- rękodzielniczo – krawieckiej,
- artystyczno- introligatorskiej,
- stolarsko-ślusarskiej,
- witrażu,
- muzykoterapii,
- podtrzymywania umiejętności szkolnych.

Zgodnie z Programem Rehabilitacyjnym i programami poszczególnych pracowni, każdy z uczestników realizuje indywidualny program rehabilitacji.

Kadra warsztatu terapii zajęciowej

Liczba osób zatrudnionych na umowę o pracę- 15

Liczba etatów - 13

Lp.	Stanowisko	Wymiar czasu pracy
1	dyrektor	1 etat
2	psycholog	½ etatu
3	księgowy	½ etatu
4	rehabilitant	½ etatu
5	pracownik administ.- kadrowy	1 etat
6	8 instruktorów terapii zajęciowej	8 etatów
7	pielęgniarka	1 etat
8	pracownik gospodarczy- sprzątac	½ etatu

Zgodnie z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004r. Nr 63, poz. 587), jednostka prowadząca warsztat składa powiatowi roczne sprawozdanie z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych, w terminie do dnia 1 marca roku następnego.

Sprawozdanie zawiera w szczególności:

1. rozliczenie roczne oraz informację o wykorzystaniu środków finansowych z uwzględnieniem kwot uzyskanych ze sprzedaży produktów i usług;
2. informacje o:
  - 2.1. liczbie uczestników warsztatu oraz stopniu i rodzaju niepełnosprawności;
  - 2.2. ogólnej frekwencji uczestników w zajęciach warsztatu w poszczególnych miesiącach roku sprawozdawczego;
  - 2.3. formach i metodach realizowanych przez warsztat działalności rehabilitacyjnej;
  - 2.4. liczbie uczestników, którzy opuścili warsztat, wraz z podaniem przyczyn ich odejścia;
  - 2.5. liczbie uczestników, którzy poczynili postępy w zakresie zaradności osobistej i samodzielności, rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej wraz z opisem tych postępów;
  - 2.6. decyzjach podjętych przez radę programową w stosunku do uczestników warsztatu, wobec których rada programowa dokonała oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji.

Zgodnie z § 21 ust. 3 cytowanego rozporządzenia sprawozdanie stanowi podstawę dokonania przez powiat corocznej oceny działalności warsztatu.

Dnia 28.02.2016r. jednostka prowadząca warsztat złożyła roczne sprawozdanie z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych Warsztatu Terapii Zajęciowej działającego przy Polskim Związku Niewidomych za 2016 rok.

Z analizy sprawozdania wynika, że:

Ad.1. Środki finansowe w kwocie 710.933 zł, w tym: środki PFRON – 639.840 zł oraz środki Gminy Miasto Włocławek – 71.093 zł zostały wykorzystane na poszczególne zadania:

- wynagrodzenia – 74,40%,
- odpis na ZFSS – 2,00%,
- materiały, energię, usługi materialne i niematerialne – 7,03%,
- koszty dowozu uczestników – 0,11%,
- szkolenia pracowników – 0,20%,
- ubezpieczenie uczestników – 0,18%,
- ubezpieczenie mienia wtz – 0,11%,
- trening ekonomiczny – 6,18%,
- wycieczki – 1,37%,
- materiały do terapii – 7,45%,
- wyposażenie wtz – 0,97%.

W 2016 roku, wtz uzyskał środki własne w kwocie 12.155,50 zł:

- ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników w ramach realizowanego programu terapii -10.055 zł,
- za nagrodę za występ "Mój Świat, Moje Życie" - 250 zł,
- z darowizny - 400 zł,

- dochody z 1% podatku -1.450,50 zł,

Wyżej wymienione dochody przeznaczone zostały na wydatki związane z integracją społeczną uczestników w kwocie 9.401,12 zł to jest na:

- bilety na przedstawienie teatralne -155 zł,

- wyjścia do kina - 912 zł,

- przygotowanie i udział w imprezach integracyjnych - 462,12 zł,

- udział w festiwalu w Brodnicy - 750 zł,

- wycieczkę do Ustronia Morskiego - 6.007,60 zł,

- wycieczkę do Torunia - 1.114,40 zł.

Pozostała kwota w wysokości 2.754,38 zł zostanie wykorzystana na pokrycie wycieczki do Ustronia Morskiego w 2017r.

Ad. 2.1. Od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku w zajęciach terapeutycznych uczestniczyło 47 osób niepełnosprawnych (15 kobiet i 32 mężczyzn). Ze znacznym stopniem niepełnosprawności było 32 uczestników, z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności 15 uczestników. Uczestnikami warsztatów były osoby niepełnosprawne z różnego rodzaju dysfunkcjami.

Liczba uczestników w przedziale wiekowym

Przedział wiekowy	Liczba osób
18-25 lat	5
26-30 lat	8
31-45 lat	28
46-66 lat	6

Liczba kobiet – 15

Liczba mężczyzn – 32

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub równoważne

Stopień niepełnosprawności	Liczba osób
Znaczny	32
Umiarkowany	15
Lekki	0

Rodzaj niepełnosprawności uczestników WTZ według schorzenia wiodącego

Rodzaj niepełnosprawności wiodącej	Symbol niepełnosprawności	Liczba osób	W tym osoby niepełnosprawnością sprzężoną
Upośledzenie umysłowe	01-U	11	9
Choroby psychiczne	02-P	21	3
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	03-L	0	0
Choroby narządu wzroku	04-O	6	3
Upośledzenie narządu ruchu	05-R	2	0
Epilepsja	06-E	1	1
Choroby układu oddechowego i krążenia	07-S	0	1
Choroby układu pokarmowego	08-T	0	0
Choroby układu moczowo- płciowego	09-M	0	0
Choroby neurologiczne	10-N	6	4
Inne	11-I	0	2
RAZEM		47	27

Ad. 2.2. W poszczególnych miesiącach roku frekwencja kształtowała się następująco:

- styczeń – 91,7%,
- luty – 94%,
- marzec – 94,5%,
- kwiecień – 95%,
- maj – 94%,
- czerwiec – 91%,
- lipiec – 91%,
- sierpień - przerwa urlopową,
- wrzesień – 89%,
- październik – 97,6%,
- listopad – 95,5%,
- grudzień – 97%.

Średnioroczna frekwencja w analizowanym okresie wyniosła 93,66%.

Ad. 2.3. Warsztat stosował następujące formy pracy działalności rehabilitacyjnej z osobami niepełnosprawnymi:

- terapię zajęciową,
- terapię ruchem i zajęcia sportowe,
- artreterapię,
- trening ekonomiczny,

- integrację społeczną,
- które realizowane były poprzez ustalony przez Radę programową Program Rehabilitacyjny obejmujący szczegółowe programy:
- pracowni czynności dnia codziennego,
  - pracowni komputerowej,
  - pracowni rękodzielniczo – krawieckiej,
  - pracowni artystyczno-introligatorskiej,
  - pracowni stolarsko-ślusarskiej,
  - pracowni witrażu,
  - pracowni muzykoterapii,
  - podtrzymywania umiejętności szkolnych.
  - działań edukacyjnych i integracyjnych,
  - rehabilitacji fizycznej.

W realizowanej przez warsztat działalności rehabilitacyjnej instruktorzy terapii zajęciowej w pracy rewalidacyjnej wykorzystywali następujące zasady: indywidualizacji, stopniowania trudności, wiązania teorii z praktyką, aktywności, pogłębienia, systematyczności, stwarzania właściwej atmosfery w pracy i współpracy z rodziną. Przy realizacji tych zasad stosowane są metody: problemowe, zainteresowań, stymulacji polisensorycznej. Techniki wykorzystywane podczas terapii w warsztacie to: pokaz, pogadanka, instruktarz, opis i inne.

Terapia zajęciowa to forma pracy stosowana w ośmiu pracowniach. Ma ona za zadanie między innymi poprawienie sprawności manualnej, koordynacji ruchowej czy wzrokowo-ruchowej, percepcji, poprawę zdolności myślenia, pamięci, kojarzenia i naukę podstawowych umiejętności zawodowych. Techniki pracy dostosowane były do możliwości biopsychofizycznych, aktualnego stanu zdrowia, rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników.

Arteterapia, terapia przez sztukę przygotowuje osoby niepełnosprawne do kontaktu z dziełami sztuki i ich odbioru z ukierunkowaniem na własne twórcze działanie. W ramach tej formy terapii, uczestnicy brali udział w XVII Przeglądzie Twórczości Artystycznej Osób Niepełnosprawnych „Mój Świat – Moje Życie” (zdobycie 1 miejsca), w XIX Ogólnopolskim Festiwalu Artystycznym Osób Niepełnosprawnych „Niepełnosprawni Artyści- mieszkańcom regionu”, XIV Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Sztuka Osób Niepełnosprawnych”(wyróżnienie), Festiwalu artystycznym organizowanym przez Fundację Wiatrak (II miejsce w kategorii rękodzieło). Ta forma rehabilitacji kształtowała u osób niepełnosprawnych pozytywny stosunek do dzieł sztuki, pomagała w rozumieniu i przeżywaniu świata, otworzyła psychikę na wrażenia wzrokowe i słuchowe, prowokowała do marzeń oraz rozwinęła ich zainteresowania i umożliwiła zaprezentowanie tych umiejętności.

Trening społeczny, integracja społeczna realizowane poprzez wycieczki, spotkania integracyjne i okolicznościowe, udział w wystawach, kiermaszach, wyjściach do teatru i kina, stanowi okazję do wspólnej zabawy, zdobywania i rozpowszechniania umiejętności i zdolności artystycznych, utrzymywania znajomości, usprawniania przez uczestników form komunikacyjnych, słuchania i rozumienia innych, stosowania się do reguł, współpracowania z innymi i pomagania innym oraz stymulowania pozytywnie innych uczestników. W ramach tej formy terapii osoby niepełnosprawne w wtz uczestniczyły między innymi: w przedstawieniu kameralnym w Teatrze Impresaryjnym we Włocławku, w widowiskowym filmie fabularnym we Włocławskim Multikinie, w kiermaszu Wielkanocnym,

Bożonarodzeniowym, w Festynie Integracyjnym w ZSI nr 1, w ZUS z okazji Dnia Osób Niepełnosprawnych, w Muzeum Etnograficznym podczas Jarmarku Rozmaitości. Uczestnicy brali udział także w pokazie talentów tanecznych, konkursie tańca i turnieju znajomości melodii na organizowanym balu karnawałowym oraz w wielu okolicznościowych imprezach jak: Dzień Matki, Dzień Dziecka, Dzień Chłopaka, Dzień Kobiet, Zabawie Andrzejkowej, Jasełce. Istotnym elementem integracji społecznej były krajoznawczo- poznawcze wycieczki do Ustronia Morskiego, ośrodka odznaczonego Certyfikatem Przyjaznego Osobom Niepełnosprawnym Klimczok oraz do Kołobrzegu i Torunia.

W ramach terapii ruchem i zajęć sportowych poprawiano sprawność ruchową i kondycję fizyczną uczestników. Powyższa terapia opiera się na czterech zakresach oddziaływań: kompensacja, korektura, usprawnienie, dynamizowanie. Tę formę terapii realizowano również poprzez czynny udział w gimnastyce, zabawach, grach i współzawodnictwie sportowym jak np. w Olimpiadzie Hefajstosa, mającej na celu aktywizację środowisk niepełnosprawnych, propagowanie ruchu jako formę relaksu psychicznego, fizycznego i popularyzację idei olimpijskiej.

Trening ekonomiczny ma na celu wyposażenie uczestników w wiedzę z zakresu znajomości pieniędzy, umiejętności nimi gospodarowania, planowania wydatków, oszczędzania, podejmowania zobowiązań finansowych, robienia zakupów i płacenia rachunków.

Ad.2.4. W analizowanym okresie siedem osób niepełnosprawnych opuściło warsztat terapii zajęciowej. Trzy osoby zrezygnowały z uczestnictwa w wtz z powodu pogorszenia stanu zdrowia, trzy osoby z powodu podjęcia zatrudnienia w ZAZ, jedna osoba zmarła. Na wolne miejsca przyjęto nowych uczestników.

Ad.2.5. W ramach rehabilitacji społecznej poziom zaradności osobistej i samodzielności 28 uczestników był na poziomie dobrym lub bardzo dobrym. Mały poziom zaradności osobistej posiadało 13 uczestników. Natomiast 6 osób wymagało dużej opieki. Oceniając powyższy poziom zaradności uwzględniono między innymi: spożywanie posiłków, ubieranie i rozbieranie się, umiejętność radzenia sobie z prostymi sprawami życia codziennego, określanie swoich podstawowych potrzeb i ich zaspokajanie, orientację w elementarnych zasadach życia społecznego, poziom zależności od innych. Ponadto wśród elementów rehabilitacji społecznej oceniano:

- umiejętność samodzielnego korzystania z komunikacji miejskiej – 18 osób, 7 osób tylko znanymi liniami, pomocy wymagało 16 uczestników, pozostałe 6 osób nie posiadało tej umiejętności,
- samodzielną orientację w terenie -21 osób, tylko w znanej okolicy- 15 osób, pozostałe 10 osób wymagało pomocy, 1 osoba nie posiadała orientacji w terenie,
- realizację założeń treningu ekonomicznego w oparciu o:
  - znajomość pieniędzy – samodzielnie rozpoznawało nominały i banknoty 25 uczestników, przy pomocy 3 uczestników, brak tej umiejętności- 19 uczestników,
  - umiejętność wartościowania pieniędzy - samodzielnie i prawidłowo wartościowało 19 uczestników, przy pomocy – 8 uczestników, brak tej umiejętności – 20 uczestników,
  - umiejętność dokonywania zakupów – samodzielnie - 22 uczestników, dokonywało tylko prostych zakupów - 21 uczestników, nie opanowało tej umiejętności - 4 uczestników,

- umiejętność samodzielnego podpisania się imieniem i nazwiskiem 37 uczestników, inicjałami podpisze się 6 osób, 4 nie podpiszą się,
- samodzielne prowadzenie gospodarstwa domowego 5 osób, z czego 2 wymagały stałego wsparcia i kontroli.

W ramach rehabilitacji zawodowej uczestnicy wyposażeni są w umiejętności i nawyki związane z pracą, w szereg cech osobowościowych mile widzianych przez pracodawców, oswajają się ze sprzętem, maszynami i urządzeniami, odkrywają przyjemność płynącą z pracy. W poszczególnych pracowniach uczestnicy warsztatów rozwijali w mniejszym lub większym stopniu umiejętności (samodzielnie, z instruktorem lub pomocą) z zakresu funkcjonowania zawodowego osiągając następujące efekty:

- w *pracowni muzykoterapii* – 20 uczestników poczyniło postępy między innymi w zakresie: zdolności koncentracji, umiejętności ekspresji emocji, poczucia rytmu, zmniejszył się poziom agresji, wzrosła się percepcja słuchowo-czuciowa, poczucie wspólnoty i przynależności do grupy,
- w *pracowni czynności dnia codziennego* – w 22 osobowej grupie, uczestnicy rozwinęli swoje umiejętności w zakresie: nakrywania do stołu: 6 osób - 27% poczyniło postępy, samodzielnie wykonuje – 45%, z instruktorem – 18,5%, z pomocą – 32%, 1 osoba- 4,5% nie radzi sobie z tym zadaniem, mycia naczyń i ich osuszania: postęp w tym zakresie poczyniło 5 osób – 23% , samodzielnie wykonuje - 68% , z instruktorem – 14%, z pomocą - 14%, prania: znaczny postęp poczyniły 4 osoby - 18%, samodzielnie wykonuje - 9%, z instruktorem - 45%, z pomocą – 32%, posługiwanie się sztućcami: 4 osoby poczyniły postęp - 18%, samodzielnie wykonuje - 64%, z instruktorem – 14%, z pomocą - 18%, przyrządzania prostych potraw i posiłków: postęp poczyniły 4 osoby - 18%, samodzielnie wykonuje - 45%, z instruktorem – 32%, z pomocą - 18%, obróbki cieplnej żywności: 3 osoby -14% poczyniły postęp, samodzielnie wykonuje – 23%, z instruktorem - 27%, z pomocą – 32%, posługiwanie się nożem: postęp zaobserwowano u 6 osób -27%, samodzielnie wykonuje - 64%, z instruktorem – 14%, z pomocą - 18%, obsługi urządzeń AGD: postęp występuje u 5 osób- 23%, samodzielnie wykonuje – 14%, z instruktorem - 36%, z pomocą – 41%, prasowania: postęp poczyniło 6 osób -27%, samodzielnie wykonuje – 14%, z instruktorem - 73%, czynności porządkowych: postęp poczyniło 4 osoby -18%, samodzielnie wykonuje - 54%, z instruktorem - 18%, z pomocą – 23%,
- w *pracowni komputerowej* – w 22 osobowej grupie, uczestnicy rozwinęli samodzielnie, z instruktorem lub z pomocą instruktora umiejętność korzystania: ze sprzętu komputerowego, systemu operacyjnego i programów użytkowych 96% uczestników zna podstawowe elementy komputera i jego funkcje, 95% zna zasady bhp z komputerem, 41% umie posłużyć się internetem, 54% potrafi kształtować podstawowy dokument tekstowy, a 86% korzysta z urządzeń zewnętrznych komputera. Z komputera korzystano także jako ze środka terapeutycznego kształtując z jego pomocą umiejętności percepcyjno-motoryczne (ćwiczenia z myszką), umiejętności szkolne (pisanie, czytanie itd.), intelektualne, rozwój społeczny i normy zachowań (gry dydaktyczne), koncentrację uwagi. Sprawność manualną poprawiło 86% uczestników, podniosło swoje umiejętności szkolne przy pomocy komputera - 82%, rozwinęło się społecznie - 68%,
- w *pracowni rękodzielniczo – krawieckiej* – w 24 osobowej grupie, uczestnicy osiągnęli postępy w zakresie: szycia ręcznego: postęp poczyniły 3 osoby - 12,5%, samodzielnie wykonuje - 42%, z instruktorem - 8%, z pomocą - 29%, wyszywania na kanwie: postęp poczyniły 2 osoby -8%, samodzielnie wykonuje - 4%, z instruktorem - 25%, z pomocą 33%, tkania igłą tkacką: samodzielnie wykonuje - 4%, z instruktorem -8%, z pomocą - 21%, tkania na krośnie tkackim: samodzielnie - 17%,

- z instruktążem - 1%, z pomocą - 25%, tkania na warsztaciku szwedzkim: samodzielnie wykonuje - 37%, z instruktążem - 21%, z pomocą - 37% ,pracy z masą solną: postęę poczyniło 5 osób - 21%, samodzielnie wykonuje - 21%, z instruktążem - 29%, z pomocą - 50%, malowania wyrobów z masy solnej: postęę zaobserwowano u 1 osoby - 4%, samodzielnie wykonuje - 25%, z instruktążem - 33%, z pomocą - 37%, pracy z pasmanterią, sznurkiem: postęę poczyniły 3 osoby - 12,5% samodzielnie wykonuje - 54%, z instruktążem -12,5%, z pomocą - 33%, tworzenia kompozycji kwiatowych, stroików okolicznościowych: postęę poczyniły 4 osoby - 17%, samodzielnie wykonuje - 21%, z instruktążem - 25%, z pomocą - 46%, filcowania na sucho: postęę zauważono u 8 osób -33%, samodzielnie wykonuje - 37%, z instruktążem -25%, z pomocą - 33%, pracy z pasmanterią, sznurkiem: postęę widoczny u 3 osób -12,5%, samodzielnie wykonuje - 54%, z instruktążem - 12,5%, z pomocą - 33%, filcowania na mokro: postęę zaobserwowano u 9 osób - 37%, samodzielnie wykonuje - 29%, z instruktążem - 37%, z pomocą - 33%,
- w *pracowni artystyczno-introligatorskiej* – w 21 osobowej grupie, uczestnicy rozwinęli swoje umiejętności zawodowe w zakresie bindowania: postęę dokonali 2 osoby - 9,5%, samodzielnie wykonuje - 19%, z instruktążem - 48%, z pomocą - 9,5%, laminowania: postęę dokonali 3 osoby - 14%, samodzielnie wykonuje - 9,5%, z instruktążem - 43%, galanterii papierniczej: postęę dokonali 2 osoby -9,5%, samodzielnie wykonuje - 19%, z instruktążem - 9,5%, z pomocą - 38%, stosowania techniki decoupage: postęę dokonało 5 osób -24%, samodzielnie wykonuje - 9,5%, z instruktążem -19%, z pomocą - 19%, stosowania techniki cracle: postęę widoczny był u 5 osób -24%, samodzielnie wykonuje - 28%, z instruktążem - 38%, z pomocą - 19%, stosowania techniki reliefy wypukłe: samodzielnie - 9,5%, stosowania techniki quilting: samodzielnie - 57%, wykonywania dekoracji okolicznościowych: postęę dokonało 5 osób -24%, samodzielnie wykonuje - 9%, z instruktążem - 24%, z pomocą - 67%, papierowej wikliny: samodzielnie wykonuje - 14%,
  - w *pracowni stolarsko-ślusarskiej* w 22 osobowej grupie, uczestnicy poczynili postęę w zakresie: posługiwania się ręcznymi narzędziami stolarsko- ślusarskimi: postęę w tym zakresie poczyniło 13 osób - 59%, samodzielnie posługuje się - 27%, z instruktążem - 27%, z pomocą - 23%, rzeźbienia prostych figur: postęę zauważono u 4 osób- 18%, samodzielnie wykonuje - 14%, z instruktążem - 4,5%, z pomocą - 23%, wypalania w sklejecie metodą pirografii: postęę poczyniło 8 osób -36%, samodzielnie wykonuje - 9%, z instruktążem - 36%, z pomocą - 27%, operowania nazewnictwem fachowym: postęę u 12 osób -54%, samodzielnie - 27%, wykonania określonego wyrobu: postęę u 6 osób - 27%, samodzielnie wykonuje - 23%, z instruktążem - 4,5%, z pomocą - 27%, wygładzenie powierzchni drewna przy użyciu materiałów ściernych- postęę w tym zakresie poczyniło 10 osób-45%, samodzielnie wykonuje - 36%, z instruktążem - 32%, z pomocą-27%,
  - w *pracowni witrażu* – w 21 osobowej grupie, uczestnicy osiągnęli rozwój w zakresie: cięcia szkła- 5 osób -24% poczyniło postęę, samodzielnie wykonuje -81%, szlifowania: 5 osób -24% poczyniło postęę, samodzielnie wykonuje - 38%, z pomocą - 52%, oklejania szkła taśmą Tiffaniego: 4 osoby poczyniły postęę-19%, samodzielnie wykonuje - 86%, cynowania: 3 osoby -14% poczyniły postęę samodzielnie wykonuje - 76%, z pomocą - 4,7%, łączenia elementów: 5 osób -24%, poczyniło postęę, samodzielnie wykonuje - 52%, z pomocą - 28%, patynowania 3 osoby -14%, poczyniły postęę, samodzielnie wykonuje - 81%,
  - w *pracowni podtrzymywania umiejętności szkolnych* w 24 osobowej grupie, uczestnicy rozwinęli swoje umiejętności w zakresie podstawowym lub na wyższym poziomie tj: czytania (liter, wyrazów i pojedynczych zdań - 71%, pisania (liter,

inicjałów, krótkich tekstów) - 67%, posługiwania się czasem (zegarem lub rozpoznania pory dnia) -67%, wykonywania ozdobnej biżuterii: samodzielnie - 17%, z pomocą - 54%.

Ad. 2.6. W 2016 roku Rada programowa warsztatu terapii zajęciowej zebrała się 19 razy. W czerwcu i grudniu dokonano półrocznych oraz dla 18 uczestników kompleksowych ocen efektów rehabilitacji i realizacji indywidualnego programu rehabilitacji uczestników warsztatów. Rada programowa w 17 przypadkach podjęła decyzję o przedłużeniu uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji, natomiast w jednym przypadku ze względu na pojęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w ZAZ, skreśliła uczestnika z listy. O wynikach i zaleceniach poinformowano rodziców i opiekunów.

Oceniając działalność warsztatu terapii zajęciowej w analizowanym okresie stwierdza się, że:

- placówka pobudza aktywność społeczną i zawodową uczestników, wpływa na rozwój i poprawę niezależnego, samodzielnego i aktywnego funkcjonowania uczestników w środowisku, poprzez inicjowanie szeregu działań na rzecz społeczności warsztatu jak i na rzecz indywidualnego uczestnika,
- w celu dalszej realizacji założeń programowych ze szczególnym uwzględnieniem rehabilitacji zawodowej, należy zwracać uwagę na rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych umożliwiających osobom niepełnosprawnym podjęcie zatrudnienia w zakładach pracy chronionej lub innej pracy zarobkowej oraz szkolenia zawodowego,
- przeprowadzona w 2016r. przez MOPR w wtz kontrola nie wykazała nieprawidłowości mających wpływ na proces terapii i rehabilitacji uczestników. Wnioski i zalecenia pokontrolne sformułowane były w zakresie: podejmowania w okresie właściwym dla procesu rehabilitacji decyzji, kierując się art. 10a ust. 5 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz § 14 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie warsztatów terapii zajęciowej, co zapewnić ma dalszą rotację uczestników, zgodnie ze stanem zdrowia, stopniem rehabilitacji oraz poziomem kompetencji społeczno – zawodowych, kontynuowania nadzoru nad przestrzeganiem przez uczestników i ich rodziny oraz instruktorów terapii zajęciowej czasu zajęć terapeutycznych w pracowniach wtz w wymiarze 7 godzin oraz kontynuowania nadzoru nad dokładnością, aktualizacją i realizacją sporządzanych dokumentów związanych z działalnością wtz, wymaganych przepisami prawa i wzmocnienia współpracy z PUP we Włocławku i Ośrodkami wsparcia na terenie miasta Włocławek, w celu umożliwienia uczestnikom wtz kontynuowania dalszej rehabilitacji zgodnie z kompetencjami społeczno- zawodowymi.

Reasumując - Warsztat Terapii Zajęciowej przy PZN we Włocławku w roku 2016 zrealizował zadania na rzecz uczestników zgodnie z założeniami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016r. poz. 2046 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004r. Nr 63, poz. 587), realizując zalecenia pokontrolne, co stanowi podstawę do dokonania pozytywnej oceny jego działalności w 2016 roku.

Włocławek, dnia 28.03.2017r.

Ocenę sporządziła Małgorzata Markiewicz
Zatwierdził Dyrektor MOPR Piotr Grudziński

Z up. Prezydenta Miasta Włocławek
Piotr Grudziński
DYREKTOR
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
we Włocławku